

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Інститут управління, психології та безпеки

Кафедра теоретичної психології

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ
СТУДЕНТІВ В ОНЛАЙН-ФОРМАТІ**

кваліфікаційна робота

здобувача вищої освіти
освітнього ступеня «бакалавр»

Софії РИГУС

4 курсу деної форми навчання
спеціальність 053 «Психологія»
ОПП «Психологія»

Науковий керівник:

кандидат психологічних наук

Оксана БОРИСЕНКО

Рецензент:

кандидат психологічних наук, доцент

Олександр КУЦІЙ

Кваліфікаційна робота допущена до захисту

« ____ » _____ 2023 р., протокол № ____

Завідувач кафедри теоретичної психології

доктор психологічних наук, професор

_____ **Зоряна КОВАЛЬЧУК**

Львів
2023

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню мотивації студентів до навчання під час очної чи дистанційної форми. Проведено аналіз психологічних особливостей навчання на очній та дистанційній формі, запропоновано методи підвищення мотивації студентів до навчання.

У роботі опрацьовано та проаналізовано теоретичні аспекти поняття мотивації, та психологічні особливості сприйняття студентами навчання.

Проведено емпіричне дослідження з двома авторськими анкетами та трьома методиками (‘‘Діагностика мотиваційної структури особистості’’ В. Е. Мільмана, ‘‘Тест на мотивацію (методика Реана)’’, ‘‘Опитувальник мотиваційних джерел Д. Барбуто та С. Р. Сколк в обробці О. Сидоренка’’) для визначення факторів підвищення мотивації студентів до навчання.

У роботі подано аналіз отриманих в ході емпіричного дослідження результатів та рекомендацій щодо підвищення мотивації студентів під час дистанційного та очного навчання.

Ключові слова: мотивація, очне навчання, дистанційне навчання, студенти, методи підвищення мотивації.

Рецензент: кандидат психологічних наук Куций О. А.

ANNOTATION

The qualification work is dedicated to the study of students' motivation to study during face-to-face or distance learning. An analysis of the psychological features of full-time and distance learning was carried out, and methods of increasing students' motivation to study were given.

The work elaborates and analyzes the theoretical aspects of the concept of motivation, as well as the psychological features of students' perception of learning.

An empirical study was conducted with two author's questionnaires and three methods ("Diagnostics of the motivational structure of the personality" by V.E. Milman, "Motivation test (Rean's methodology)", "Questionnaire of motivational sources" by D. Barbuto and S.R. Skolk processed by O. Sydorenko") to determine the factors of increasing students' motivation to study.

The paper presents an analysis of the results obtained during the empirical study and recommendations for increasing student motivation during distance and face-to-face learning.

Key words: *motivation, face-to-face learning, distance learning, students, methods of increasing motivation.*

Reviewer: candidate of psychological sciences Kutsy O. A.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ОСОБЛИВОСТІ ОЧНОГО ТА ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ	9
1.1. Переваги та недоліки дистанційної форми навчання	9
1.2. Переваги та недоліки очного навчання	16
1.3. Методи мотивації до онлайн-навчання	20
Висновок до розділу 1	30
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	31
2.1. Вибірка, особливості та методики дослідження мотивації студентів до дистанційного навчання	31
2.2. Результати емпіричного дослідження	32
Висновок до розділу 2	56
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	59
ДОДАТКИ	63

ВСТУП

Актуальність дослідження

Коли в березні 2020 року пандемія коронавірусу змусила навчальні заклади зачинити свої двері та перевести заняття в Інтернет, практично всі учні та студенти були змушені стати здобувачами освіти саме в онлайн режимі.

Багато хто побачив цей раптовий зсув як переломний момент для індустрії онлайн-навчання та освітніх технологій. Дехто задавався питанням, чи зазнає краху традиційна освіта, оскільки такі компанії, як Google, помітили підвищений інтерес до онлайн-сертифікаційних програм, а постачальники онлайн-освіти, такі як LinkedIn Learning, різко зросли в кількості користувачів.

В учасників навчального процесу – викладачів та студентів – одразу постало багато питань та проблем, які першим часом унеможлилювали проведення якісного онлайн-навчання. Проте, навіть коли всі звикли до нових умов, проблем не поменшало.

Деяким студентам, які не мають надійного доступу до Інтернету та/або технологій, важко брати участь у цифровому навчанні; цей розрив спостерігається між країнами та між категоріями доходів у країнах. Наприклад, у той час як 95% учнів у Швейцарії, Норвегії та Австрії мають комп'ютер для шкільних завдань, лише 34% в Індонезії, згідно з даними ОЕСР.

У США існує значний розрив між привілейованими та знедоленими сім'ями: у той час як практично всі 15-річні підлітки з привілейованого середовища сказали, що вони мали комп'ютер для роботи, майже 25% осіб з неблагополучного середовища не мали. Хоча деякі школи та уряди надають цифрове обладнання потребуючим учням.

Для тих, хто має доступ до потрібної технології, є докази того, що онлайн-навчання може бути ефективнішим кількома способами. Деякі дослідження показують, що в середньому учні запам'ятовують на 25-60% більше матеріалу під час навчання в Інтернеті порівняно з лише 8-10% в аудиторії. Здебільшого це пов'язано з тим, що студенти можуть швидше навчатися онлайн; електронне навчання потребує на 40-60% менше часу для навчання, ніж у традиційному

форматі, тому що студенти можуть навчатися у своєму власному темпі, повертаючись і перечитуючи, пропускаючи або прискорюючи навчання на свій вибір.

Тим не менш, ефективність онлайн-навчання різниться в залежності від вікової групи. Загальна думка щодо дітей, особливо молодших, полягає в тому, що потрібне структуроване середовище, оскільки дітей легше відволікти. Щоб отримати повну вигоду від онлайн-навчання, необхідно докласти спільних зусиль, щоб забезпечити цю структуру та вийти за рамки відтворення фізичного заняття/лекції за допомогою відео-можливостей, натомість використовуючи низку інструментів співпраці та методів залучення, які сприяють «інклюзії, персоналізації».

Також до важливих проблем належить те, що викладачі перестали відчувати віддачу від студентів, не могли якісно контролювати засвоєння матеріалу та навіть присутність на парах. Студенти ж в багатьох випадках втрачали зацікавленість у навчальному процесі, мотивацію. Саме у недостатньому дослідженні мотивації студентів під час онлайн-навчання і полягає актуальність цього дослідження.

Об'єкт дослідження: навчальна мотивація студентів.

Предмет дослідження: психологічні особливості навчальної мотивації студентів в онлайн-форматі.

Мета дослідження: встановити залежність мотивації студента до навчання залежно від формату його проведення (очного чи дистанційного) з розробкою концепції підвищення цієї мотивації.

Завдання дослідження:

1. Визначити основні переваги й недоліки кожного з можливих форматів проведення навчання;
2. Дослідити вплив формату навчання на продуктивність та мотивацію студента;
3. Проаналізувати основні перешкоди, з якими стикаються студенти під час онлайн-навчання;

4. Здійснити дослідження можливих методів покращення успішності студента під час дистанційного навчання.

Гіпотеза дослідження: дистанційне навчання знижує навчальну ефективність та продуктивність студента, а також його мотивацію. Вирішенням цієї проблеми може бути застосування різноманітних ресурсів, які допоможуть відслідковувати їх прогрес особливо ефективно, а також використання мультимедійних засобів під час викладу матеріалу.

Методологічна та теоретична основа дослідження: Дослідники Beluce A. C., Oliveira K.L., Lin S. Y., Marie Gooley, Yadav A., Васильєва О., Голішевська А., Миронов Ю.Б., Миронова М.І. у своїх працях аналізували переваги та недоліки очного та дистанційного навчання, виокремлювали їх особливості.

Про мотивацію та її складові і фактори впливу у своїх наукових роботах писали: Brown L. V., Chechelj K.O., Daniels E., Dweck C., Дечі Е., Леонард Н., Бове Л. та Шолл Р., МакКлелланд Д., Райан Р., Десі Е.

Емпірична база: Дослідження проводилося у грудні 2022 року – лютому 2023 року серед студентів провідних львівських університетів. Групу досліджуваних склали люди віком від 18 до 22 років.

Методи та методики дослідження: метод теоретичного аналізу літератури та інтернет-джерел на тему дослідження; метод кількісно-якісної обробки одержаних даних; 2 авторські анкети, методика “Діагностика мотиваційної структури особистості” В. Е. Мільмана, “Тест на мотивацію (методика Реана)”, “Опитувальник мотиваційних джерел Д. Барбуто та С. Р. Сколк в обробці О. Сидоренка”.

Наукова новизна дослідження полягає у теоретичному аналізі переваг та недоліків дистанційної форми навчання у студентів, залежності їх мотивації від умов проведення навчального процесу; емпіричному дослідженні особливостей сприйняття студентами навчання у дистанційній формі та особистих відчуттів щодо власної мотивації та успішності, а також виділення ефективних засобів підвищення мотивації студентів під час дистанційного навчання.

Теоретичне значення дослідження полягає в розширенні та поглибленні уявлень про психологічні особливості сприйняття студентами дистанційного навчального процесу.

Практичне значення роботи полягає у розробці рекомендацій щодо підвищення навчальної мотивації студентів дистанційної форми.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи: кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, літератури та додатків. Повний обсяг роботи складає 78 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОЧНОГО ТА ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

1.1. Переваги та недоліки дистанційної форми навчання

Розглянемо дистанційне навчання як форму навчання. Як нова форма навчання, дистанційна освіта може бути абсолютно автономною системою. Дистанційне навчання будується відповідно до тих самих цілей, що й очне навчання (якщо воно будується за відповідними програмами освіти), тим самим змістом. Але форма подачі матеріалу, форма взаємодії викладача та студентів між собою будуть іншими. Базові дидактичні принципи дистанційного навчання в основі своїй такі ж, як і у будь-якого іншого навчання, але принципи організації ДН інші, вони специфічні, оскільки зумовлені специфікою форми, можливостями інформаційного середовища Інтернет, його послугами (чати, форуми, пошта, відеоконференції). Характерними рисами дистанційного навчання є модульність, зміна ролі викладача (значною мірою пов'язана з поділом функцій розробників курсів), розділеність суб'єктів навчального процесу відстанню, віртуальна кооперативність навчання, переважання самоконтролю над контролем з боку викладача, використання сучасних спеціалізованих технологій та засобів навчання тощо[18].

До основних областей застосування дистанційного навчання можна віднести:

- підвищення кваліфікації педагогічних кадрів з певних спеціальностей;
- підготовка школярів з окремих навчальних предметів до складання іспитів екстерном;
- підготовка школярів до вступу до навчальних закладів певного профілю;
- організація профільного навчання школярів;
- додаткову освіту за інтересами;
- професійна перепідготовка кадрів;
- професійна підготовка;
- навчання під час умов, які не дозволяють існуванню повноцінного очного навчання – пандемія, війна[8].

З порівняння дистанційної форми навчання з очною та заочною формами навчання випливає, що дистанційне навчання можна розглядати як новий ступінь розвитку як заочного, так і очного навчання, на якому забезпечується застосування інформаційних технологій, заснованих на використанні персональних комп'ютерів, відео- та аудіотехніки, космічної та оптоволоконної техніки[27].

Відмінністю ж ДО від заочної форми навчання і те, що значної частини матеріалу освоюється не автономно, а в постійному спілкуванні з педагогом (консультації з телефону та Інтернету, лекції та семінари у режимі online). А також до основних відмінностей ДН від заочної форми навчання можна віднести:

- постійний контакт з викладачем, можливість оперативного обговорення з ним питань, що виникають, як правило, за допомогою засобів телекомунікацій;
- можливість організації дискусій, спільної роботи над проектами та інших видів групових робіт у ході вивчення курсу та у будь-який момент (при цьому група може складатися як з студентів, що компактно проживають в одній місцевості, так і бути розподіленою). І тут учні також контактують з викладачем у вигляді телекомунікацій;
- передача теоретичних матеріалів студентам у вигляді друкованих чи електронних навчальних посібників, що дозволяє або повністю відмовитися від настановних сесій із приїздом у ВНЗ, або значно скоротити їх кількість та тривалість[10].

Відмінність дистанційного навчання від очної форми навчання у тому, що істотна частина матеріалу засвоюється не в аудиторіях, а з допомогою Інтернет-технологій, тобто в ДН робота студентів є організованою й у основі своєї самостійною. До основних відмінностей дистанційного навчання від очної форми можна віднести:

- навчання за місцем проживання чи роботи, а отже, розподілений характер освітнього процесу;
- гнучкий графік навчального процесу, який може бути повністю вільним при відкритій освіті, або бути прив'язаним до обмеженої кількості контрольних

точок (складання іспитів, on-line сеансів з викладачем), або до групових занять, а також до виконання лабораторних робіт на устаткуванні (можливо віддаленому);

- контакти з викладачем, які переважно здійснюються за допомогою телекомунікацій[20].

Крім того, важливо відзначити, що дистанційна освіта принципово відрізняється від традиційного навчання ще й тим, що створює нове освітнє інформаційне середовище, в яке приходить студент, який точно знає, які саме знання, вміння та навички йому потрібні. Також можна вважати, що відмінною особливістю ДН є надання студентам можливості самим отримувати необхідні знання, користуючись розвиненими інформаційними ресурсами (бази даних та знань, комп'ютерні, в тому числі мультимедіа, навчальні та контролюючі системи, відео- та аудіозаписи, електронні бібліотеки, а також традиційні підручники та методичні посібники)[2].

А серед відмінностей дистанційної форми здобуття освіти від традиційного навчання можна виділити цілу низку типових психолого-педагогічних проблем, які доводиться вирішувати викладачеві та слухачам курсу дистанційного навчання:

- труднощі із встановленням міжособистісних контактів між учасниками процесу навчання;

- проблеми формування ефективно працюючих малих навчальних груп під час навчання у співпраці;

- визначення індивідуальних особливостей сприйняття інформації у слухачів та стилів навчання для більш ефективної організації навчального процесу;

- актуалізація та підтримка мотивації про навчання;

- адекватність поведінки самого викладача обраним для дистанційного навчання методиками та педагогічної технології[28].

Багато закладів освіти в низці країн лише починають використовувати дистанційне навчання як підтримку, а часто і як заміну при необхідності

традиційних форм навчання. Виникає питання: чи можна говорити про створення нової дистанційної форми навчання під час використання як його основу електронних копій традиційних підручників та заміні частини очних занять консультаціями через Інтернет? І чи можна говорити про створення та функціонування нової форми навчання, якщо не конкретизовано навчальне навантаження студента та викладача? Слід зазначити, що в основі традиційних форм навчання лежить саме обсяг навчального навантаження, який при очній формі навчання відповідно до державних освітніх стандартів вищої професійної освіти має становити в середньому за період теоретичного навчання не менше 27 годин на тиждень, за очно-заочної (Вечірній) формі не менше 10 годин на тиждень, при заочній не менше 160 годин на рік. Також не конкретизовано і терміни освоєння основної освітньої програми, які при очній формі навчання в становлять 260 тижнів, а при очно-заочній (вечірній) та заочній формах навчання та у разі поєднання різних форм навчання збільшуються вузом на рік або на термін до одного року (залежно від спеціальності) щодо нормативного терміну[12].

Аналіз поглядів дослідників і практиків дистанційного навчання дозволяє сказати, що дистанційна освіта – це нова форма навчання, що надає комплекс освітніх послуг широким верствам населення в країні і за кордоном за допомогою спеціалізованого інформаційно-освітнього середовища на будь-якій відстані від освітніх установ. Інформаційно-освітнє середовище дистанційної є системно-організованою сукупністю засобів передачі даних, інформаційних ресурсів, протоколів взаємодії, апаратно-програмного та організаційно-методичного забезпечення, орієнтовану на задоволення освітніх потреб користувачів. І важливо додати, що організація навчання та стратегія взаємодії учнів та викладача визначаються педагогічною технологією, що лежить в основі освоєння дистанційного курсу[5].

Таким чином, ДО може розглядатися як самостійна форма навчання XXI ст., а також як інноваційний компонент очного та заочного навчання.

Протягом багатьох років дистанційна освіта в різних формах – програми дистанційного навчання відкритих університетів, онлайн-програми тощо – допомогла реалізувати освітні прагнення студентів, які не могли відвідувати денну форму навчання[22].

У студентів часто виникають побоювання щодо вибору дистанційної вищої освіти, оскільки вони не мають чіткого розуміння переваг і недоліків цього способу навчання. Варто зрозуміти переваги та недоліки здобуття ступеня за допомогою дистанційної освіти, перш ніж вирішити, чи варто студенту обирати цей спосіб[19].

Переваги дистанційного навчання:

1. Студенти можете працювати разом з навчанням: велика частина студентів, які дійсно обирають дистанційну освіту, це ті, хто не хоче відмовлятися від роботи, але також хоче отримати вищу освіту. Дистанційна освіта є благом для таких студентів. Вони можете навчатися у вихідні, коли повертаєтеся з роботи або навіть серед ночі, якщо такий графік є комфортним.

2. Студенти можуть заощадити гроші: для будь-якої конкретної програми плата за дистанційну освіту (онлайн чи іншу) може бути набагато доступнішою, ніж плата за звичайний ступінь. Студенти, які шукають економічно вигідні варіанти, можуть піти на програму дистанційного навчання.

3. Студенти економлять час. Вони не витрачають час на поїздку до навчального корпусу та назад, не витрачають час на очікування автобуса чи поїзда. У програмі дистанційного навчання аудиторія знаходиться вдома – навчальний матеріал на столі або електронні матеріали на комп'ютері. Студенти, які не мають достатньо часу, можуть скористатися дистанційною освітою як варіантом і продовжувати її, не виходячи з дому.

4. Студенти можуть навчатися у своєму власному темпі. Багатьом студентам також може бути дуже незручно поставити запитання або показати, що вони не можуть зрозуміти якусь концепцію на занятті. В процесі дистанційного навчання ця проблема легко вирішується за допомогою особистого чату з викладачем.

Якщо студент самодисциплінований та самомотивований, найкраща перевага дистанційної освіти полягає в тому, що він може навчатися у своєму власному темпі. Відомий факт, що різні люди навчаються по-різному та з різною швидкістю. В аудиторії, коли всі навчаються разом, часто важко звертати увагу на кожного окремого студента, особливо коли ті, хто не розуміють, або не встигають, не висловлюють цього викладачам. Саме тут дистанційна освіта має перевагу перед звичайною традиційною очною освітою.

5. Студенти можуть навчатися будь-коли та де завгодно: за винятком випадків, коли їм потрібно відвідати онлайн-навчання в певний час або лекцію через відео-конференцію, вони можуть вчитися коли завгодно та де завгодно. Студентам не потрібно сидіти в аудиторії, вони можуть піти вчитися в саду, на дивані у вітальні або в зручному ліжку. Звісно, від цього також залежатиме мотивація студента, оскільки навчання на свіжому повітрі стимулюватиме вчити більше та робити більше вправ, але ось, до прикладу, навчання в ліжку, дизмотивуватиме студента.

Але у кожній історії є зворотний бік. Фактор, вигідний для одного студента, може виявитися недоліком для іншого. Ось деякі ситуації, які можуть виявитися недоліками дистанційного навчання[13].

Недоліки дистанційного навчання:

1. Висока ймовірність відволіктися: за відсутності викладачів для спілкування віч-на-віч і відсутності одногрупників, які могли б допомогти постійними нагадуваннями про незавершені завдання, ймовірність відволіктися та втратити помітку про дедлайни висока. Студенти повинні залишатися мотивованими та зосередженими, якщо хочуть успішно завершити курс дистанційного навчання. Дистанційна освіта не є гарною ідеєю, якщо студент схильний зволікати та не може дотримуватися термінів.

2. Приховані витрати: хоча вартість програми дистанційної освіти зазвичай дешевша, ніж звичайна програма, можуть бути приховані витрати. Наприклад, якщо курс дистанційного навчання пропонується онлайн, студенту, можливо, доведеться понести деякі початкові витрати, як-от встановлення

комп'ютера та отримання надійного підключення до Інтернету. Можливо, також знадобиться придбати додаткові ресурси, такі як принтер, веб-камера тощо. Деякі витрати можуть бути регулярними, як-от витрати на обслуговування та електроенергію.

3. Складна технологія. Надмірна залежність від технологій може бути головним недоліком дистанційного режиму навчання, особливо коли навчання відбувається в онлайн-середовищі. Будь-яке несправне програмне чи апаратне забезпечення може призвести до зупинки поточного заняття та перервати процес навчання. Так само, якщо студент не розбирається в комп'ютері та техніці, його досвід навчання може бути незадовільним.

4. Погіршення якості викладачів: дистанційна освіта, яку часто вважають меншим братом звичайної освіти, часто страждає від відсутності достатньої кількості якісних викладачів. В інших випадках, навіть якщо інструктор хороший, йому чи їй може бути незручно викладати в онлайн-середовищі. Іноді технологія може не повністю відповідати подачі та дизайну курсу. Студент програє в усіх цих сценаріях. Провайдери дистанційної освіти повинні усвідомлювати, що студентів навчають не технології, а хороші та ефективні викладачі[1].

5. Сумнівна довіра до ступенів. Незважаючи на те, що дистанційна та онлайн-освіта починає отримувати визнання, все ще пропонується багато фальшивих і неакредитованих ступенів. Зі збільшенням кількості дистанційних/онлайн-програм також зростає кількість шахраїв. Це впливає на довіру до визнаних ступенів дистанційного навчання серед потенційних роботодавців.

Незважаючи на ці передбачувані недоліки, дистанційне навчання набуває популярності серед студентів як ніколи раніше, в тому числі, через пандемію та війну, і багато студентів задоволені своїм досвідом навчання. Завдяки подальшому розвитку технологій і додатковому навчанню для адаптації викладачів до цього нового способу навчання недоліки дистанційного навчання незабаром можна буде усунути.

Незважаючи на численні незручності, дистанційне навчання надає студентам, які бажають отримати більший комфорт і гнучкість у навчанні, набагато більше можливостей для навчання. Ключові переваги дистанційної освіти полягають у тому, що вони дозволяють студентам використовувати мінімальні фінансові ресурси для доступу до різних інструментів навчання. Використання інструментів відео-конференцій робить онлайн-навчання ще більш захоплюючим. Це підвищує здатність збирати інформацію на певну тему та зберігати її.

Однак дистанційна освіта обмежує соціальну взаємодію, вимагає використання складних технологій, і деякі роботодавці сприймають це негативно. Будь-який студент, який хоче зареєструватися для отримання диплому або вищої освіти, повинен балансувати між перевагами та недоліками, щоб вирішити, чи це правильний варіант. Дистанційне навчання зазвичай буде ідеальним варіантом для студентів, які працюють.

1.2. Переваги та недоліки очного навчання

Коли студенти ставлять собі питання, яке навчання вибрати, то по суті обирають між тим, щоб займатися самостійно і між тим, щоб працювати з викладачем в аудиторії. При виборі типу навчання важливо розуміти особливості кожного.

Онлайн-навчання – доступний спосіб отримання знань, який потребує організованості та сили волі. Важлива особливість офлайн-навчання – це спільнота та живе спілкування, що сприяє соціальному розвитку та дає можливість переймати досвід у професіоналів[6].

Давайте порівняємо, а згодом й виокремимо основні характеристики форматів навчання.

Вартість / Витрати навчання

Очне навчання в університетах, які надають вибар очного чи дистанційного навчання, зазвичай коштує дорожче. Це викликано тим, що у вартість закладено оплату часу викладача, оренду приміщення, витрати на

підготовку та друк роздавальних матеріалів, а також інші витрати. До вартості можна додати особисті витрати на транспорт. У випадку з онлайн-навчанням все набагато простіше і дешевше через зрозумілі причини: тут немає витрат на приміщення (аудиторію чи корпус) та господарські потреби.

Комфортні умови / Місцезнаходження

Онлайн-навчання не обмежене територією – це незаперечна перевага. Студент сам обирає де вчитися, потрібен лише інтернет. Комфортна обстановка дозволяє краще сприймати нову інформацію та навчатись на курсах, які проходять не у рідному місті чи навіть країні. Під час очного навчання студентові доведеться шукати курси поруч із тобою та виділяти час, щоб до них діставатися[23].

Гнучкість / Графік / Навантаження

Під час навчання в онлайні студент може сам вибирати, коли йому займатися, враховуючи робочий час та навантаження. Онлайн-курси можуть бути не обмежені за термінами, тому ризик «розслабитись» або перенести навчання різко підвищується. Офлайн-навчання вимагає відриву від основної роботи та додаткового часу. Доведеться підлаштовувати свій графік під навчальний розклад і витратити час на дорогу.

Темп / Засвоєння матеріалу / Повторення

У кожної людини свій ритм та швидкість сприйняття нової інформації. В онлайн навчанні завжди можна повернутися до вивчення теми, наприклад, заново переглянути відеозаняття та закріпити знання. Така можливість є суттєвою перевагою, оскільки це підвищує шанси успішного завершення навчання. В офлайн-групі темп задається викладачем і немає можливості повторно прослухати матеріал. Викладачеві необхідно вкластися в конкретні терміни для прочитання програми курсу, а студенту доведеться підлаштовуватися під цей темп, що може негативно позначитися на якості навчання.

Підтримка

Під час офлайн-навчання часто виникають питання щодо матеріалу, які можна безпосередньо задати викладачеві та оперативно отримати відповідь. В онлайн-навчання відсутній прямий зв'язок з викладачем, є лише спілкування всередині конференції або окремого чату в системі, немає можливості оперативно вирішити питання.

Спільнота

Важлива сторона очного формату навчання – це нетворкінг, приєднання до різних спільнот та нові знайомства. Велику роль відіграє причетність до спільної справи, яка мотивує на успішне навчання. Окрім того, очне навчання у ВУЗі формує таке коло оточення, яке і через багато років буде успішно функціонувати через спільний досвід. До того ж, багато людей згадують своє студентство як найкращі роки та мають з того часу багато приємних спогадів. Це не відноситься безпосередньо до навчання, проте може мати певний вплив на мотивацію студентів до навчання. Цього не вистачає, коли студент займається поодинож.

Живе спілкування

Коли студенти працюють із викладачем особисто, сприйняття інформації відбувається швидше. Починає працювати асоціативна пам'ять, додається зорова та слухова. Учасники отримують не лише знання, а й досвід проживання життєвих ситуацій, змодельованих у спільних іграх під час виконання практичних завдань.

Впевненість / Комфорт

Для деяких студентів важлива особиста присутність, вони потребують емоційного контакту під час навчання — так студенти набувають цінного досвіду спілкування з людьми з інших професійних сфер. На якість навчання може вплинути особистість викладача та окремих людей у групі, які завдають психологічного дискомфорту, через що сприйняття інформації порушується. Тому ще одна перевага онлайн-навчання – гарантований особистий комфорт, з іншого боку екрану люди почуваються впевненіше.

Мотивація

Нові знання засвоюються набагато швидше та ефективніше, коли студент взаємодіє з іншими учасниками. Йому не хочеться відставати від групи, тому він намагається показати себе з найкращого боку. Здорова конкуренція підвищує загальну успішність. У разі онлайн навчання такого явища немає, студент сидить за комп'ютером, прослуховує конференції занять і виконує онлайн-тести. Тут потрібен більший рівень самоорганізації та самоконтролю.

Незважаючи на переваги онлайн-навчання, так навчатися зможе не кожен. Люди діляться на два типи: які можуть самостійно сідати за заняття та ті, хто знайдуть безліч причин, щоб відкласти заняття на потім, на завтра та післязавтра — таким дистанційне навчання не дасть результату.

Студентові потрібно чесно відповісти собі на запитання. Якщо він посидливий, знає чого хоче і вміє знайти в мережі інформацію на тему – вперед. Але якщо людина лінива і вже вкотре відкладає прочитання навіть однієї книги, то онлайн навчання для такого студента не буде ефективним.

Отже, викладену вище інформацію можна поділити на переваги та недоліки очного навчання. До переваг належить:

- очний формат передбачає постійний контакт між студентом та викладачем. Вас обов'язково запам'ятають, вам приділятимуть максимум уваги, вам можуть допомогти з практикою та працевлаштуванням;
- студенти постійно відвідують практичні заняття. Це особливо важливо, наприклад, щодо іноземних мов;
- на очному відділенні найчастіше відбуваються заходи: майстер-класи, лекції та семінари за участю визнаних експертів, відомих людей, що збільшує заглиблення у професію та підвищує якість знань[15];
- денна форма дозволяє отримати максимум знань та навичок у стінах вузу. Примушувати себе вчитися, шукати літературу самостійно, сидіти у бібліотеках доведеться рідше, отже і мотивація до навчання буде вищою – оскільки все буде робитись у “навчальному потоці”;

- на очному відділенні зручно навчатись. Студентам не потрібно докладати надвеликих зусиль та виявляти найвищі показники самоорганізації та дисципліни, щоб освоїти професію: вони здобудуть знання у будь-якому випадку, якщо будуть просто відвідувати заняття.

Недоліки очної форми навчання

У очної форми є і свої негативні сторони, які можуть бути вирішальним фактором:

- формат навчання виключає постійну роботу як мінімум до третього або четвертого курсу. Щодня студент повинен відвідувати по 2–5 пар, а потім займатися самостійно, готуватися до семінарів та практикумів, писати реферати та курсові. Часу на підробіток практично не залишається;

- очне навчання коштує дорожче в тих ВУЗах, де надається вибір між очним та дистанційним навчанням. Так відбувається через додаткові витрати на приміщення, комунальні послуги тощо.

- до дисципліни у вузі висувують високі вимоги. Ви повинні відвідувати всі заняття. Якщо у вас будуть прогули, виникнуть проблеми зі складанням заліків та іспитів. У деяких випадках після кількох прогулів із вишу виключають[3];

- повноцінно влаштуватися за професією та напрацювати досвід ви зможете лише після закінчення вузу, тобто, як мінімум, через 4 роки[11].

1.3. Методи мотивації до онлайн-навчання

Інтерес можна розглядати як набір взаємодій студента з різними ідеями, подіями чи предметами. Мотивація передбачає різноманітні думки та почуття, які лежать в основі нашої поведінки. Для студентів це може охоплювати внутрішнє задоволення від навчання та орієнтацію на досягнення майстерності або зовнішню орієнтацію на отримання похвали чи матеріальних винагород[4].

Опитування Tell Them From Me запитують студентів про їхній інтерес і внутрішню мотивацію до шкільних предметів. Результати представлені як відсоток студентів, які відчують зацікавленість і мотивацію.

Інтерес і мотивація мають потужний вплив на когнітивне функціонування та академічні досягнення. Вони тісно пов'язані з зусиллями студентів, утворюючи ключовий компонент інтелектуальної активності в школі. Рання мотивація до навчання є важливою, оскільки вона є сильним прогностичним фактором мотивації на наступних етапах життя. Поведінка викладача та університетські параметри можуть змінити рівень інтересу та мотивації студентів[25].

Втручання, спрямовані на розвиток інтересу студентів, мають значення в будь-якому освітньому контексті, але можуть бути найбільш потрібними в академічних областях, які багатьом учасникам навчального процесу спочатку не цікаві, або в тих сферах, інтерес до яких зазвичай падає з часом .

Студенти приписують навчальній діяльності різні значення та ставлення — особисті значення та ставлення, які по-різному збуджують і спрямовують їхню енергію. Ми називаємо ці та пов'язані з ними стимулюючі й керуючі ефекти терміном мотивація. Відмінності в мотивації є важливим джерелом різноманітності в групах, яке можна порівняти за важливістю з відмінностями в попередніх знаннях, здібностях або готовності до розвитку. Крім того, коли йдеться про університетське навчання, мотивація студентів набуває особливого значення, оскільки проста присутність студентів в аудиторії (звичайно) не є гарантією того, що студенти дійсно хочуть вчитися. Це лише ознака того, що студенти живуть у суспільстві, яке вимагає від молоді відвідувати навчальні заклади[24].

Як і сама мотивація, її теорії повні різноманітності. Для зручності орієнтування в різноманітності ми організували поділ навколо шести основних теорій або поглядів на мотиви та їх джерела. Ми називаємо їх мотиви як зміна поведінки, мотиви як цілі, мотиви як інтереси, мотиви як атрибуція успіху, мотиви як переконання щодо самоєфективності та мотиви як самовизначення.

Мотиви як зміна поведінки

Іноді корисно розглядати мотивацію не як щось «всередині» студента, що керує поведінкою студента, а як еквівалент зовнішньої поведінки студента. У

своїй найдосконалішій формі біхевіоризм майже повністю зосереджується на тому, що можна безпосередньо побачити або почути про поведінку людини, і має відносно мало коментарів щодо того, що може лежати за (або «під» або «всередині») поведінки. Коли йдеться про мотивацію, ця перспектива означає мінімізацію або навіть ігнорування різниці між внутрішнім потягом або енергією студентів і зовнішньою поведінкою, яка виражає потяг або енергію. Ці два вважаються однаковими або майже такими[26].

Мотиви як цілі

Один із способів зміни мотивів – це тип цілей, які ставлять перед собою студентів, і те, як ці цілі сприяють навчанню студентів. Деякі цілі заохочують академічні досягнення більше, ніж інші, але навіть мотиви, які не стосуються вчених, мають тенденцію опосередковано впливати на навчання .

Мотиви як інтереси

Окрім того, що студенти мають різні види цілей — з відповідними відмінностями в академічній мотивації — студенти виявляють очевидні відмінності в рівнях інтересу до тем і завдань у класі.

Ситуативні інтереси – це інтереси, які тимчасово викликані особливостями безпосередньої ситуації. Викладач може показати зображення, або включити коротку музику, або мимохідь зробити дивовижний коментар. Особисті інтереси є відносно постійними перевагами студента і зазвичай часто піддаються вираженню.

Мотиви, пов'язані з атрибуціями

Атрибуції - це уявлення про причини успіху та невдачі. Припустімо, що ви отримали низьку оцінку на тесті і вам цікаво, що спричинило низьку оцінку. Ви можете побудувати різні пояснення цієї невдачі — зробити різні приписи. Можливо, ви не дуже старанно вчилися; можливо сам тест був важким; можливо не пощастило; можливо недостатньо знань. Кожне пояснення пояснює невдачу іншим фактором. Що важливо в атрибуціях, так це те, що вони відображають особисті переконання щодо джерел або причин успіху та невдачі. Як такі, вони,

як правило, впливають на мотивацію різними способами, залежно від характеру атрибуції.

Мотивація як самоефективність

Крім впливу цілей, інтересів і властивостей, на мотиви студентів впливають певні переконання щодо особистих здібностей студента. У теорії самоефективності переконання стають основним, явним поясненням мотивації. Самоефективність - це віра самого студента в те, що він здатен виконати конкретне завдання або досягти конкретної мети.

Самоефективність може звучати як однаково бажана якість, але дослідження, а також досвід викладачів свідчать про те, що її вплив дещо складніший, ніж здається на перший погляд. Самоефективність має три основні ефекти, кожен з яких має як «темну» або небажану сторону, так і позитивну або бажану сторону.

Мотивація як самовизначення

Мотивація людини походить від якоїсь внутрішньої «потреби». За Маслоу, індивіди повинні задовольнити потреби фізичного виживання, перш ніж прагнути задовольнити потреби приналежності, вони задовольняють потреби приналежності перед потребами поваги тощо. Теоретично люди також мають як потреби дефіциту, так і потреби зростання, і дефіцитні потреби повинні бути задоволені до того, як потреби зростання зможуть вплинути на поведінку. У теорії Маслоу, як і в інших, які використовують цю концепцію, потреба - це відносно тривалий стан або почуття, яке потребує полегшення або задоволення та має тенденцію впливати на дії протягом тривалого часу. Деякі потреби можуть зменшуватися, коли вони задоволені (наприклад, голод), а інші – ні (наприклад, цікавість). У будь-якому випадку, потреби відрізняються від переконань у самоефективності, які обговорювалися раніше, які є відносно специфічними та когнітивними та безпосередньо впливають на конкретні завдання та поведінку. Деякі потреби можуть зменшуватися, коли вони задоволені (наприклад, голод), а інші – ні (наприклад, цікавість). У будь-якому випадку, потреби відрізняються від переконань у самоефективності, які обговорювалися раніше, які є відносно

специфічними та когнітивними та безпосередньо впливають на конкретні завдання та поведінку.

Аспекти підвищення мотивації до навчання у студентів:

- Вибір завдань

Студенти відчують завдання з точки зору їхньої цінності, очікуваного успіху та їх автентичності. Цінність завдання оцінюється за його важливістю, інтересом для студента, корисністю чи корисністю, а також витратами зусиль і часу на його виконання. Очікування успіху оцінюється уявленням студента про складність завдання. Зазвичай середній рівень складності є оптимальним для студентів; занадто легке, і завдання здається тривіальним (не цінним або значущим), а занадто важке здається малоімовірним для успіху і в цьому сенсі марним. Автентичність означає, наскільки завдання пов'язане з реальним життєвим досвідом учнів; чим більше це повторюється, тим більше воно може спиратися на інтереси та цілі студентів, і тим більш значущим і мотивуючим воно стає[7].

- Автономність

Мотивація посилюється, якщо студенти відчують певну автономію або відповідальність за виконання навчального завдання. Автономія зміцнює самоефективність і самовизначення — два цінних і мотивуючих ставлення, описаних раніше в цьому розділі. Там, де це можливо, викладачі можуть посилити автономію, пропонуючи студентам вибір завдань і заохочуючи їх проявляти ініціативу щодо власного навчання.

- Визнання

Викладачі можуть підтримувати мотивацію здобувачів освіти, належним чином відзначаючи їхні досягнення. Однак багато залежить від того, як це робиться; як обговорювалося раніше, похвала іноді погіршує ефективність. Це не особливо ефективно, якщо похвала є дуже загальною і без детальних причин для похвали; або якщо похвала стосується якостей, на які студент не може вплинути (наприклад, інтелект замість зусиль); або якщо похвала пропонується

настільки широко, що вона втрачає сенс або навіть стає сигналом того, що робота була неякісною[14].

- Групування

На мотивацію впливає те, як студенти об'єднані в групи для виконання роботи. Існує багато способів об'єднання студентів у групи, але вони, як правило, діляться на три типи: кооперативний, змагальний та індивідуалістичний. У кооперативному навчанні група студентів працює разом для досягнення спільної мети (наприклад, створення групової презентації для класу); часто вони отримують підсумкову оцінку або частину підсумкової оцінки спільно. У змагальному навчанні студенти працюють індивідуально, а їхні оцінки відображають порівняння між студентами (наприклад, їхні результати ранжуються відносно один одного, або вони «оцінюються за кривою»). При індивідуалістичному навчанні студенти працюють самі, але їхні оцінки не пов'язані з успішністю одногрупників.

- Оцінка

Структури групування, очевидно, впливають на те, як оцінюються зусилля студентів. Зосередженість на порівнянні студентів, як це відбувається з конкурентними структурами, може відвернути студентів від роздумів про матеріал, який потрібно вивчити, і натомість зосередитися на тому, як вони виглядають зовнішнім авторитетам; питання зміщується з «Чого я вчуся?» на «Що викладач подумає про мою успішність?» З іншого боку, зосередження на кооперативному навчанні може мати двосторонній ефект: студентів заохочують допомагати своїм товаришам по групі, але також може виникнути спокуса надмірно покладатися на зусилля інших або, навпаки, ігнорувати внески один одного та надмірно спеціалізуватися на своїх внески. Певний компроміс між кооперативною та індивідуалістичною структурами, здається, створює оптимальну мотивацію для навчання[16].

- Час

Як відомо кожному викладачу, студенти різняться за кількістю часу, необхідного для вивчення майже будь-якого матеріалу чи завдання. Пристосування до відмінностей може бути складним, але також важливим для максимальної мотивації студентів. Університетські дні часто наповнені перервами та фіксованими інтервалами часу, присвяченими неакадемічним заняттям — факти, які ускладнюють гнучкість щодо надання людям різної кількості часу для виконання навчальних завдань. Тим не менш, зазвичай можливий певний ступінь гнучкості: іноді можна створити більші блоки часу для важливих видів діяльності (наприклад, написання есе), а іноді для деяких учнів можна організувати додаткові заходи, тоді як інші отримують додаткову увагу від викладача на основне завдання .

Онлайн-навчання може спричинити певні труднощі через характер взаємодії студента з викладачем та формату отримання нових знань. Це може призвести до демотивації, мінімальної участі або навіть відмови студентів від навчання. Тому, щоб мати позитивний досвід навчання, життєво важливо визначити та обговорити фактори, що впливають на залучення та мотивацію студента в онлайн-курсі. Щоб оволодіти онлайн-навчальним середовищем, важливо, щоб фасилітатор, а також студент були компетентними в технологічних аспектах .

Електронне/онлайн-навчання не буде життєздатною альтернативою традиційному навчанню на місці, якщо здобувачі освіти недостатньо мотивовані. Навчальне середовище має бути розроблене таким чином, щоб рухати та приваблювати студента, а не відлякувати його. У цьому відношенні різні дослідження показали важливість мотивації в навчанні загалом і в електронному навчанні зокрема .

Дослідження, проведене за участю 160 студентів останніх курсів факультету психології Бухарестського університету, факультету психології та педагогічних наук в Румунії, допомогло побачити вплив на уявлення студентів про навчання відповідно до їхнього навчального контексту (звичайна та

дистанційна освіта) та на їх рівень внутрішньої мотивації до навчання. Результати показали, що учні програми дистанційного навчання, порівняно з студентами звичайної програми, повідомили про вищі бали щодо концепції того, що навчання є особистісними змінами та безперервним процесом .

Онлайн-навчання вимагає більшої саморегуляції, внутрішньої мотивації та незалежності від здобувача освіти, ніж традиційне навчання в аудиторії. Модель мотивації Келлера ARCS (увага, релевантність, впевненість, задоволення) є основою для того, щоб студенти ставали та залишалися мотивованими. Щоб мотивувати їх, важливо привернути й утримати увагу. Релевантність пов'язана зі здатністю викладача пов'язати досягнення студента в навчанні з бажаною майбутньою метою. Впевненість - це здатність викладача вселити в студента віру в те, що він/вона може успішно впоратися з предметом, що викладається. Задоволення приходить від того, що студент відчуває свої досягнення[17].

Розподілені каркаси також можуть допомогти у розробці підтримки, щоб допомогти здобувачам освіти досягти результатів навчання. Розподілені риштування стосуються ролі педагога в стимулюванні, підтримці та заохоченні студента до вищих цілей за допомогою методів, які створюються для менших, а потім поступово зменшуються, оскільки потреби студента зменшуються.

Використання моделі мотивації ARCS і розподіленого каркасу також можна використовувати в онлайн-класах. Створення можливостей для взаємодії між студентами дасть їм відчуття причетності. Використання різноманітних стратегій викладання/навчання для представлення змісту та використання переваг доступних технологій також впливає на увагу. Студенти часто мають однакові запитання, тому створення можливостей для всіх бачити відповіді та пояснення викладачів може бути корисним .

Інші дослідники також акцентують увагу на тих же аспектах. Наприклад, Лін і Чіу у своїх дослідженнях прийшли до висновку, що ключовими факторами, які позитивно впливають на онлайн-навчання, є відчуття спільності, участь інструктора, попередній досвід навчання, взаємодія, різні стилі навчання та мотивація студентів. Dennen & Bonk також наголосив на таких факторах, як

навчальне середовище, своєчасний зворотний зв'язок з студентами, залучення студентів, автентичний і релевантний курс, різноманітність стратегій навчання, підвищення цікавості, взаємодія в групі та з однолітками, а також ефективні стратегії спілкування[21].

Взаємонавчання — ще один важливий фактор, який слід враховувати, щоб полегшити онлайн-навчання. За визначенням Топінга, навчання рівних – це набуття знань і навичок через активну допомогу та підтримку серед заявлених рівних або відповідних товаришів .

Стимулююча діяльність в Інтернеті також має першочергове значення. Одним із таких стимулів є комунікаційні технології для підвищення ефективного досвіду навчання серед здобувачів освіти. Однак дослідження, проведене Lee Chin Hin & Brian у галузі мистецтва та соціальних наук для дорослих студентів, зосередило увагу на моделі вірогідності розробки, одній із ключових моделей комунікаційної поведінки, яка передбачає, що потрібна мотивація для одержувача. Наприкінці свого дослідження вони пропонують наступні стратегії як стимули або мотивацію:

Включіть заходи електронного навчання як частину компонентів оцінювання курсу. Це є прямим стимулом для залучення студентів. Пропозиція полягає в тому, що більшість, якщо не всі, дії електронного навчання повинні оцінюватися .

Заохочуйте взаємодію між інструктором і студентом. Онлайн-дошка для обговорень має заохочувати студентів формулювати та обмірковувати свої думки, а не просто переглядати матеріали курсу та конспекти лекцій .

Викладачі повинні переглянути результати навчання, якщо вони мають намір перетворити звичайний курс на електронний[29].

Очевидно, що мотивація дуже важлива для того, щоб бути ефективним електронним навчачем. Потрібна як внутрішня, так і зовнішня мотивація. Ось чому викладачі не повинні просто переносити свої навчальні матеріали на онлайн-портал і називати це електронним навчанням. Вони повинні використовувати різні онлайн-інструменти навчання. Також важливо мати на

увазі груповий фактор, організовуючи, якщо це можливо, навчання рівних. Таким чином студенти, де б вони не були, не почуватимуться ізольованими та зможуть підтримувати один одного. Також важливий сам матеріал курсу та спосіб його подачі. Це має бути інтерактивно і корисно для студента .

З точки зору досліджень, представлених К.О. Чечель , слід зазначити, що на сьогодні підвищення мотивації студентів до навчання у вищих навчальних закладах можливе шляхом ефективного впровадження одного з таких методів:

– використовувати інформаційні технології в навчальному процесі (це сприятиме формуванню інформаційної культури студентів, а також формуванню ситуації успіху; як наслідок, підвищить мотивацію до навчання);

– проведення досліджень на основі змістовної та практичної складових, тобто, наприклад, використання методу проектів у поєднанні з комп'ютерними технологіями (це дасть можливість студентам – майбутнім фахівцям професійно опанувати інноваційні технології в контексті їх професійної діяльності у майбутньому);

– залучення студентів до участі в конкурсах (це розвиватиме здатність до інтуїтивного мислення, розширюватиме навички творчої, розумової та продуктивної діяльності);

– залучення студентів до участі в науково-практичних конференціях (це дасть можливість студентам краще оцінити та побачити вихід із актуальних проблем розвитку особистості; сприятиме формуванню практичного досвіду, саморозвитку, самопізнання, саморозвитку);

– залучення студентів до участі в студентському науковому товаристві (це сприятиме формуванню та розвитку професійних компетентностей, організаторських і комунікативних якостей студентів) .

Висновок до розділу 1

Однією з основних проблем психології є з'ясування рушійних сил поведінки людини. У психологічній науці цю проблему пов'язували з аналізом мотивації поведінки людини.

Мотивація - це сукупність психічних процесів, які надають поведінці енергетичний імпульс та загальну спрямованість.

Мотивація - це система спонукальних процесів, вкладених у скоєння будь-яких дій чи діяльності задоволення потреб, мотивів, інтересів, бажань і досягнення цілей.

Як видно з визначення, поняття "мотивація" поєднує різні спонукальні сили в загальну структуру.

Головною причиною активності є прагнення людини задовольнити свої потреби. У психології розрізняють поняття потреби.

Для того щоб жити і діяти в навколишньому світі, людина потребує їжі, води, повітря, рухів, матеріальної та духовної культури, в інших людях і т.д[9].

РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

2.1. Вибірка, особливості та методики дослідження мотивації студентів до дистанційного навчання

Вибірка емпіричного дослідження на тему «Мотивація студентів до дистанційного навчання» складається з 86 осіб обох статей віком від 18 до 22 років, що вчать на гуманітарних (58,1%) та технічних (41,9%) спеціальностях. Усі досліджувані є студентами провідних львівських ВНЗ. Дослідження проводилось у грудні 2022 року та січні 2023 року.

Емпіричне дослідження проведено у декілька етапів, кожен із яких характеризується певними завданнями:

1. Підготовчий етап: теоретична складова

Даний етап передбачає проведення детального аналізу теоретичної інформації, стосовно досліджуваної теми, виявлення наукової проблеми, актуальності дослідження та формулювання гіпотези стосовно розв'язання проблеми; сформульовано об'єкт та предмет дослідження; визначено мету та завдання дослідження; розроблено та затверджено програму дослідження.

2. Підготовчий етап: емпірична складова

На основі ґрунтовного аналізу теоретичних положень та досліджень вітчизняних і зарубіжних авторів, було відібрано та підготовлено дослідницький інструментарій (розроблення анкети, підбір методик та бланків для відповідей; визначена програма за якою відбуватиметься обробка отриманих даних).

3. Етап емпіричного дослідження (збір даних)

Проведено основне дослідження на обраній вибірці за попередньо обраними методами та методиками.

На цьому етапі систематизовано результати дослідження після збору фактичного матеріалу за допомогою необхідних методів; ці дані стають основою для подальшого змістовного аналізу та формулюванню наукових висновків, практичних рекомендацій.

4. Етап аналізу та інтерпретації отриманих результатів дослідження

Результати були оформлені у вигляді графіків та таблиць. Відповідно до отриманих результатів дослідження було сформовано рекомендації щодо підвищення рівня мотивації студентів.

5. Етап формулювання висновків

Написання висновків проведеного дослідження щодо мотивації студентів до дистанційного навчання.

6. Етап оформлення наукової роботи

Відповідно до методичних вказівок написання та захисту бакалаврської роботи бакалаврська робота була представлена науковому керівникові для надання рекомендацій та змін до роботи.

Студенти, які брали участь у дослідженні отримували дві анкети (див. Додаток 1, Додаток 2).

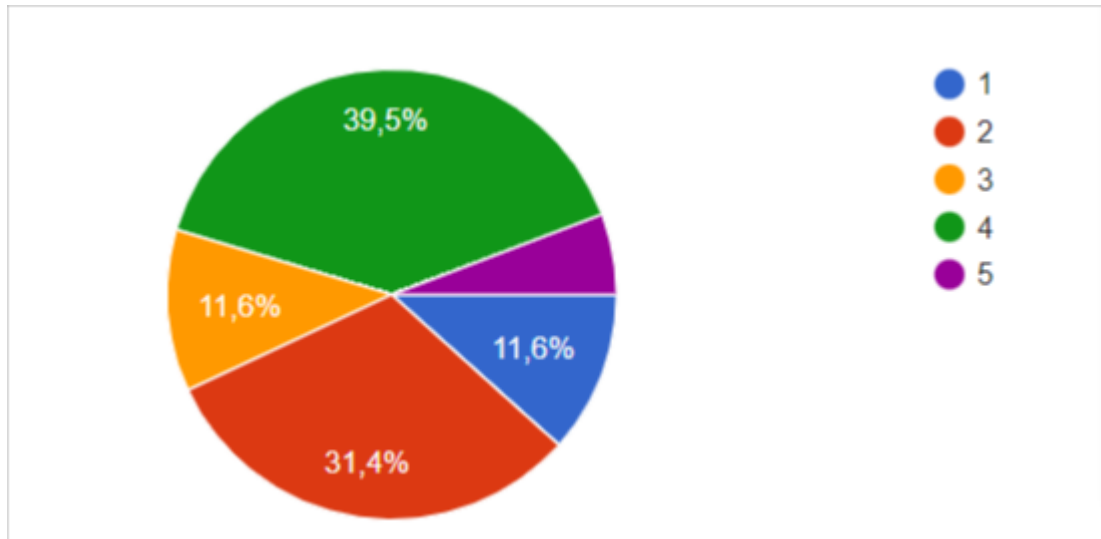
Перша анкета (Додаток 1) містить 24 тести та одне запитання відкритого типу. Запитання були спрямовані на виявлення зручності студентів користування інструментами дистанційного навчання та аналізу їх впливу на їх внутрішню мотивацію.

Друга анкета (Додаток 2) була спрямована на визначення особистих вражень респондентів про якість та психологічне сприйняття дистанційного навчання в університеті. Більшість питань були складені за шкалою Лайкерта.

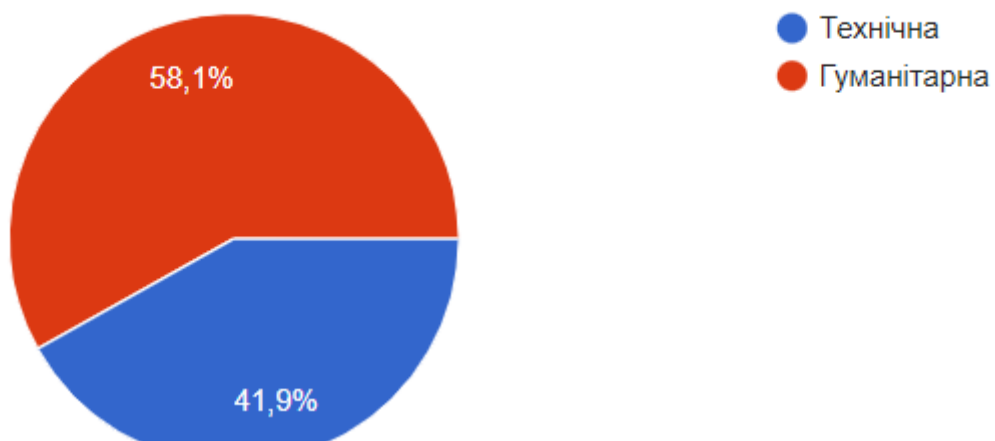
2.2. Результати емпіричного дослідження

Після опрацювань відповідей анкети ми отримали наступні результати.

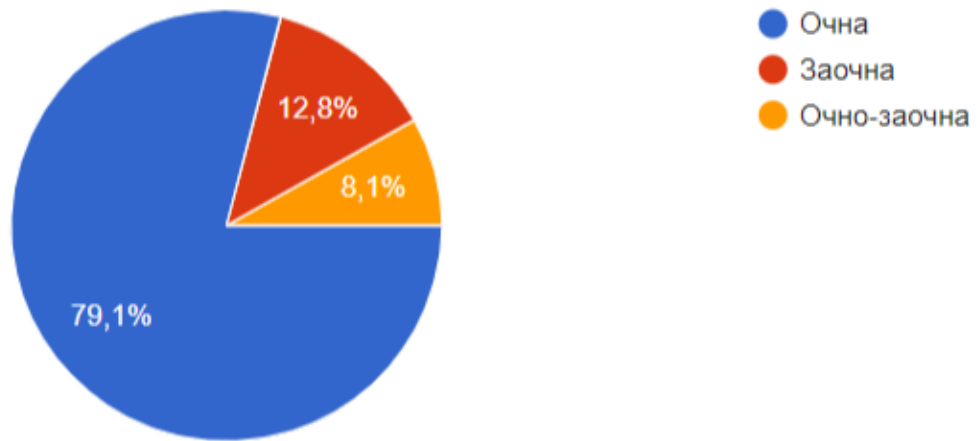
1. У першому питанні ми поставили за мету визначити рік та курс опитуваних студентів, більшість респондентів (39,5%) вчать на 4 курсі, 31,4% – на другому, 11,6% – на першому та третьому курсі.

2. У другому питанні ми сформуваємо два спрямування обраних студентами спеціальностей, 58,1% опитаних студентів навчаються за технічним спрямуванням, 41,9% – за гуманітарним.

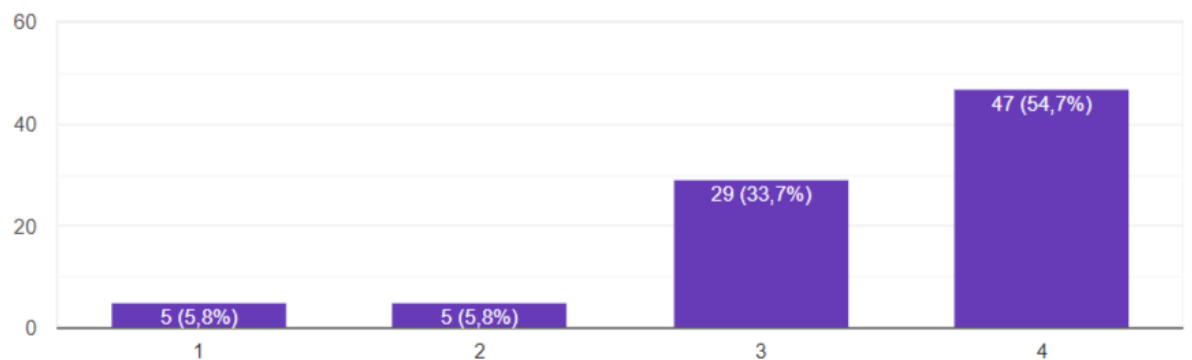

3. Для якісних результатів нам важливо розуміти, у якому форматі проводиться навчання респондентів. 79,1% є студентами очної форми навчання, 12,8 – заочної.

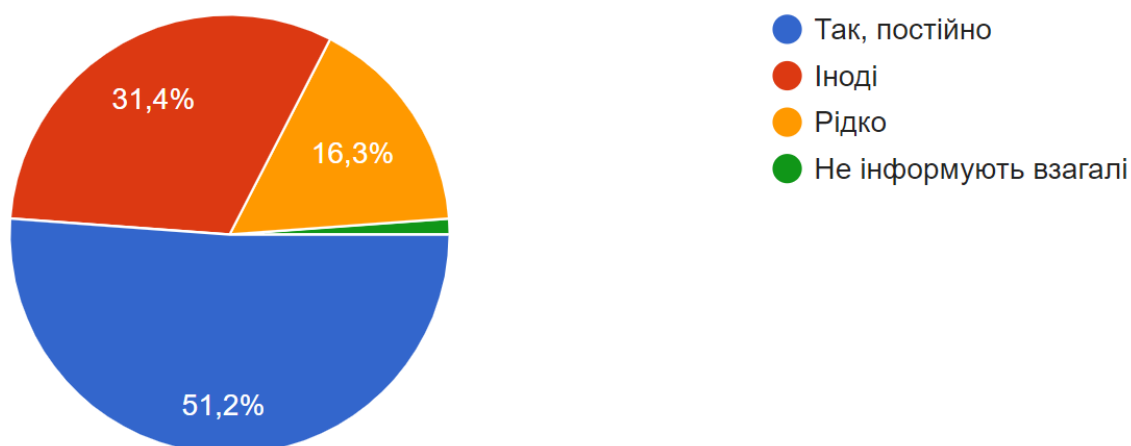

4. Щоб визначити рівень мотивації студентів на дистанційному навчанні, нам варто розуміти, наскільки легко було їм підлаштуватись під такий формат і чи могли труднощі в організації в майбутньому впливати на бажання студентів здобувати нові знання. 54,7% студентів відзначили, що адаптувались “відмінно”, 33,7% - добре, у 5,8% виникли проблеми з адаптацією. Можемо зробити висновок, що для більшості студентів організаційні питання дистанційного навчання не могли стати перешкодою для їх мотивації.

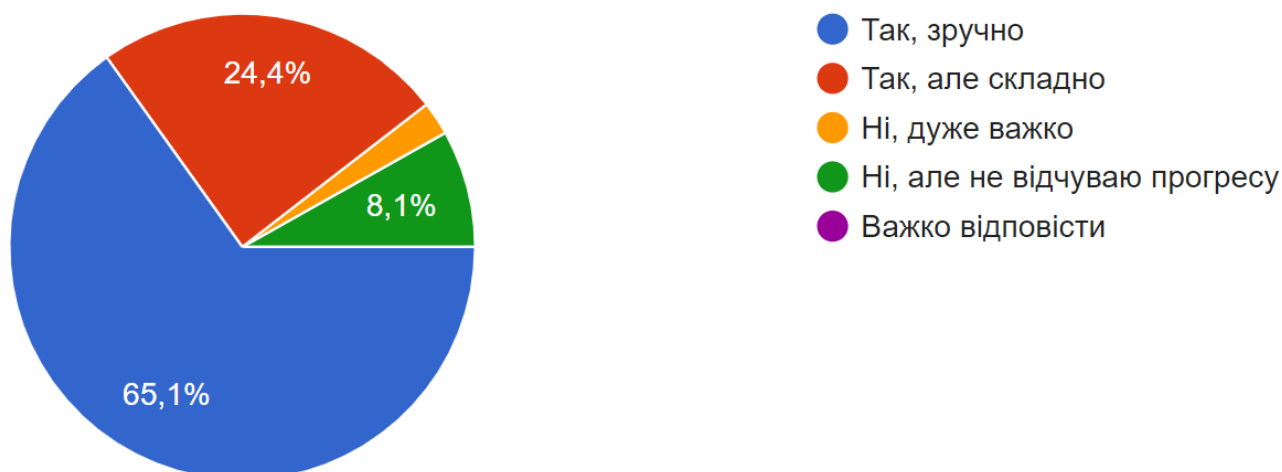
86 відповідей

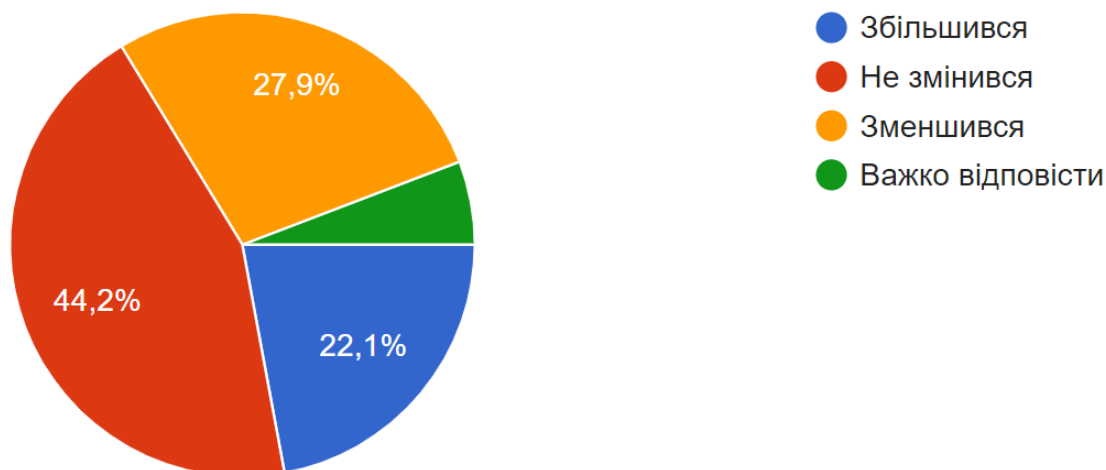
5. Наступне питання: “Чи відбувається своєчасне інформування про зміни в процесі дистанційного навчання?” також допомагає нам визначити один з чинників можливого зниження мотивації під час дистанційного навчання. 51,2% респондентів відповіли, що отримують оновлення регулярно, 31,4% - іноді, 16,4% – рідко, а ще 1% не отримують оновлень взагалі.

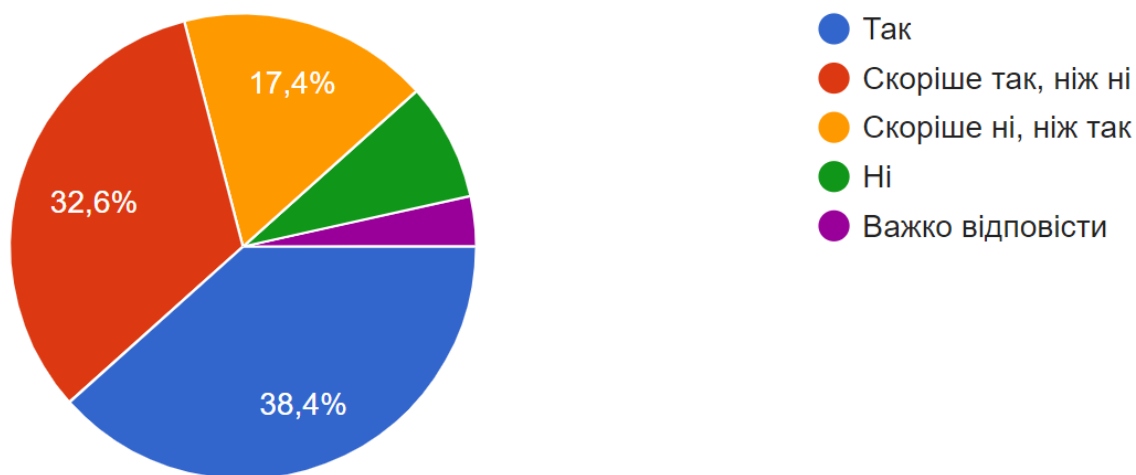
6. Шосте питання розкриває особистий комфорт студента під час дистанційного навчання: Чи зручно Вам навчатися у дистанційному режимі? 65,1% відповіли, що це повністю зручно, 24,4% теж вважає, що зручно, проте складніше, ніж під час очного навчання. 8,1% відсотків респондентів відповіли, що не відчують професійного прогресу під час дистанційного навчання у ВНЗ.

7. Наступне питання безпосередньо стосується зміни рівня мотивації під час дистанційного навчання. 44,2% студентів оцінили, що їх рівень не змінився, 27,9% - зменшився, 22,1% - збільшився.

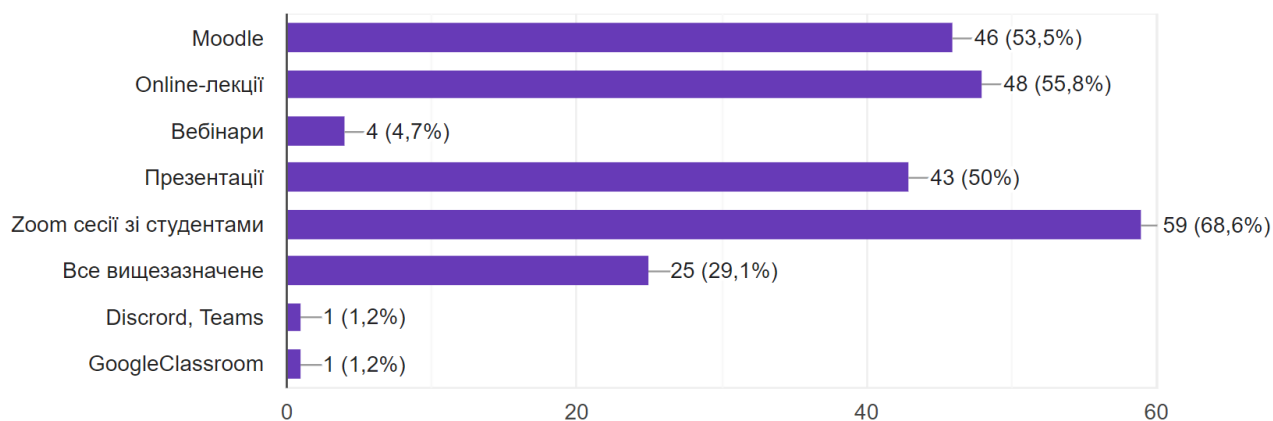

8. У цьому питанні нам було важливо зрозуміти особисті враження від процесу навчання в дистанційному режимі. 38,4% респондентів відповіли, що повністю задоволені процесом, 32,6% - скоріше так, ніж ні; 17,4% - скоріше ні, ніж так; 9,3% - зовсім не задоволені. У наступних запитаннях проаналізуємо можливі причини таких відповідей.

9. Дев'яте питання створено для визначення основних інструментів, які застосовуються для здобуття, закріплення та перевірки знань студентів під час дистанційного навчання. Респонденти мали можливість обрати кілька варіантів та написати власну відповідь. 68,6% студентів мали заняття у Zoom (1,2% також

користувались для доступу до лекцій Discord, Microsoft Teams, Google Classroom), 53,5% - отримували матеріал та проходили тести у середовищі Moodle, 50% студентів здобували знання через презентації, для 29,1% усі зазначені варіанти були актуальними.

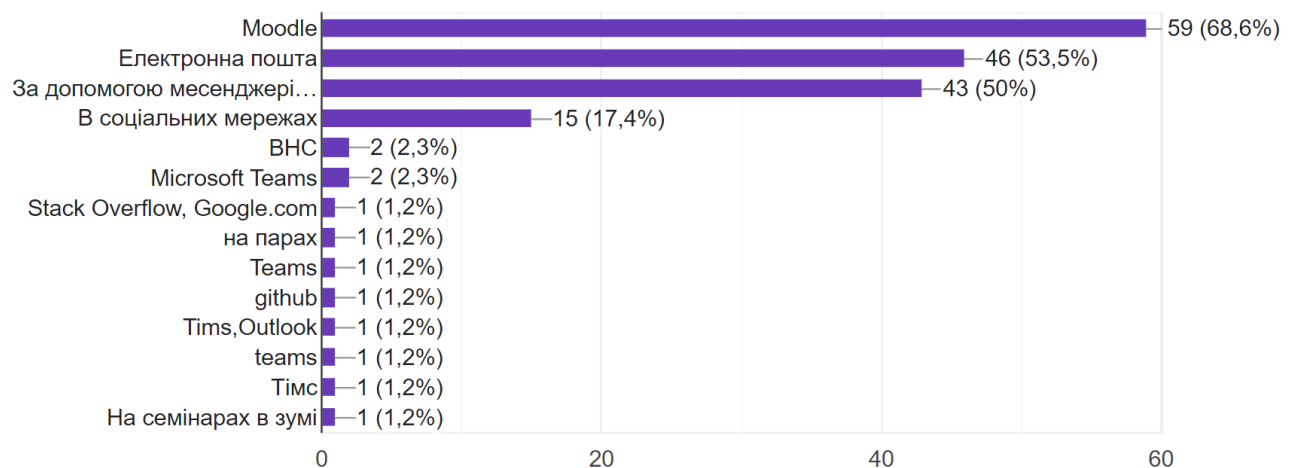

10. “Чи зручно Вам було користуватися дистанційними інструментами навчання?” Це питання показує готовність студентів до опанування нових програм та форматів, а також допомагає проаналізувати один із чинників, через які мотивація до навчання могла знизитись. 83,7% опитаних студентів відповіли, що освоїли швидко, 11,6% - розібрались самостійно, хоч і не одразу, для 6,3% важко було зрозуміти, як працюють нові інструменти. З того, що для більшості (81,3%) студентів не стало перешкодою освоєння нових інструментів, можемо вважати, що цей чинник не може сильно впливати на рівень мотивації студентів на дистанційному навчанні.

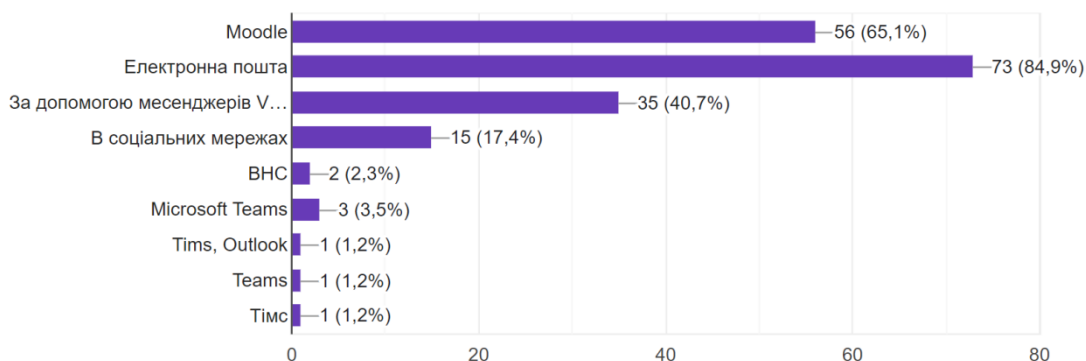

11. Наступне питання відображає формат отримання студентами домашніх та підсумкових завдань. У питанні була можливість обрати кілька відповідей.

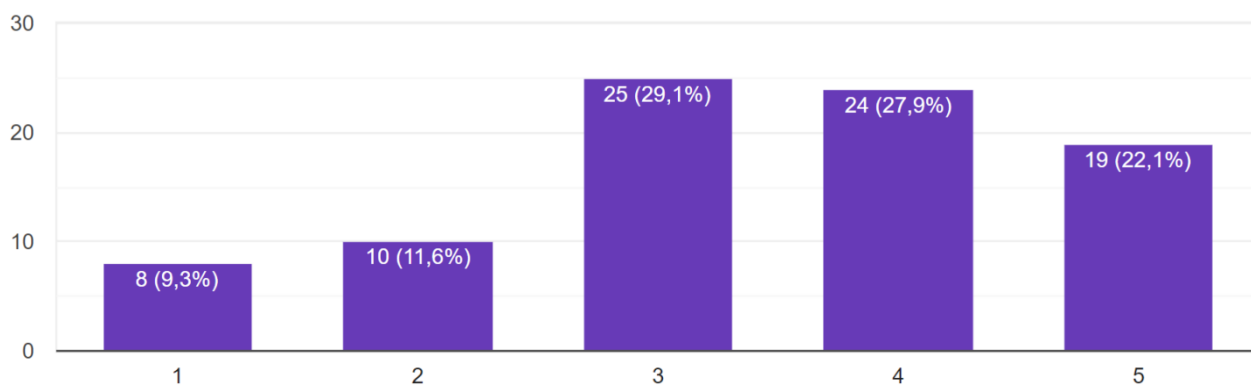
68,6% опитаних працювали у середовищі Moodle, 53,5% - через електронну пошту, 50% за допомогою месенджерів, 17,4% - у соціальних мережах. Можемо підсумувати, що варіантів місця отримання завдань було багато, отже викладачі створили максимально комфортні умови для студентів, бо у респондентів була можливість обрати максимально зручний для себе, це також виключає один з чинників зниження рівня мотивації.

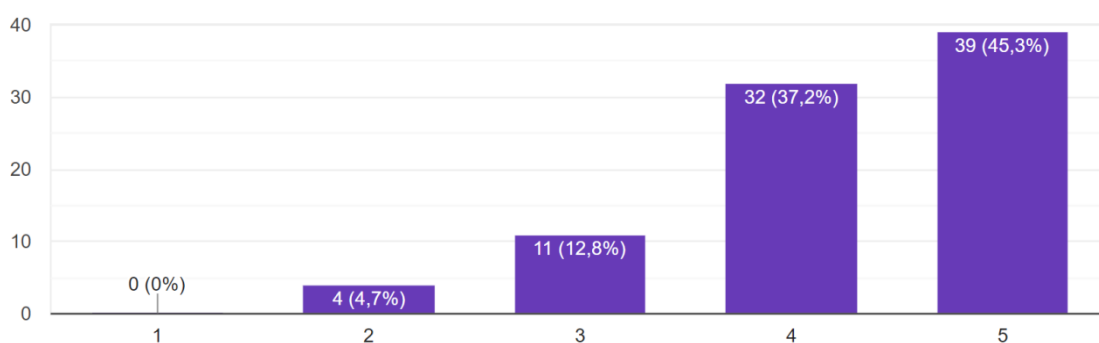
12. Наступне питання відображає формат виконання студентами домашніх та підсумкових завдань. У питанні була можливість обрати кілька відповідей. 65,1% опитаних працювали у середовищі Moodle, 84,9% - через електронну пошту, 40,7% за допомогою месенджерів, 17,4% - у соціальних мережах. Можемо підсумувати, що варіантів місця виконання завдань було багато, як і у минулому питанні, це також виключає один з чинників зниження рівня мотивації.

13. Оскільки більшість студентів у своїх відповідях вказували середовище Moodle, як основне місце отримання та надсилання завдань, в цьому питанні ми вирішили проаналізувати, наскільки це було комфортно для респондентів. Студенти мали змогу оцінити зручність за п'ятибальною шкалою.

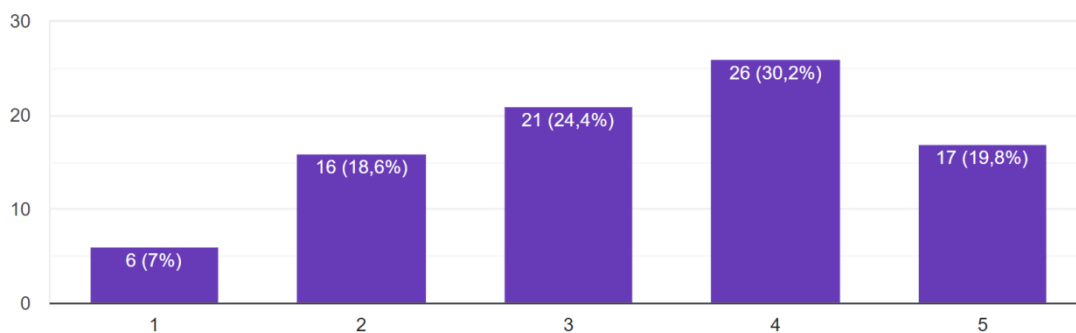

14. Незважаючи на незадоволеність середовищем Moodle, у цьому запитанні студенти досить високо оцінили загальну зручність використання інструментів, які використовуються під час проведення дистанційного навчання. Для 45,3% опитаних робота з інструментами була "дуже зручна" – вони поставили 5 балів. 37,2% вважають, що така робота була зручна, 12,8% оцінили посередньо, для 4,7% робота стала не достатньо зручною. Ніхто із респондентів не відповів, що робота була абсолютно незручною.

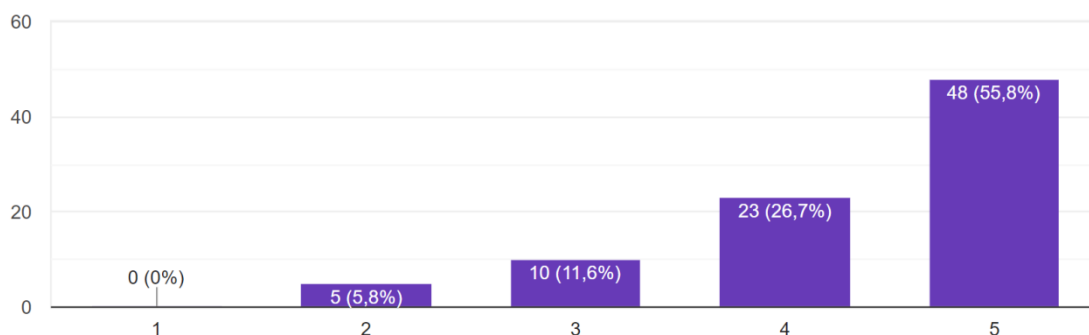

15. Під час дистанційного навчання варто приділяти особливу увагу самостійному опрацюванню джерел. У цьому запитанні ми вирішили дізнатись враження студентів про використання електронно-бібліотечних систем, де, власне, і розміщені першоджерела. Дуже зручно користуватись такими ресурсами виявилось для 19,8% студентів, для 30,2% це було зручно. Свою

оцінку в “посередньо” виявили 24,4% людей і 7% відповіли, що це було для них дуже незручно. Загалом бали поділились приблизно порівно, тому можемо вважати цей чинник можливим, коли говоримо про причини зниження мотивації до навчання у студентів під час дистанційної форми.

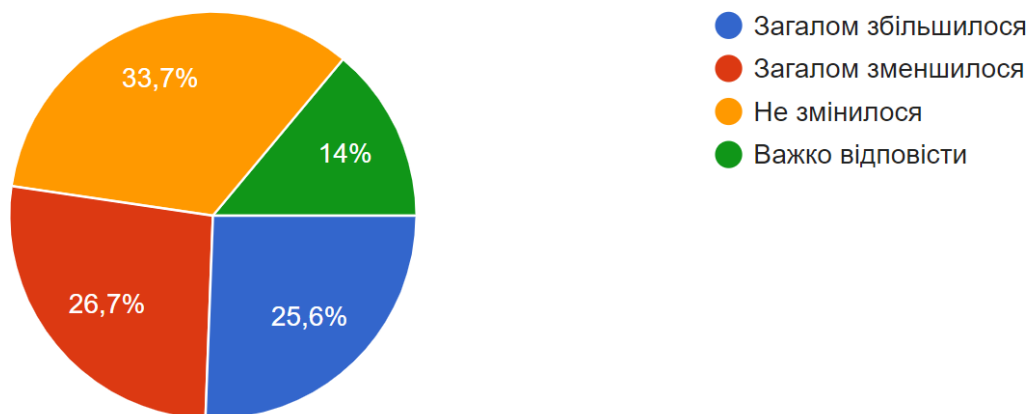

16. Оскільки для багатьох опитаних способ отримання та надсилання завдань був через групи у соцмережах та месенджерах, нам потрібно було зрозуміти, наскільки зручно оцінюють вони такий варіант роботи. 55,8% респондентів відповіли, що це було “дуже зручно”, 26,7% - “зручно”; для 11,6% це виявилось “посередньо” та для 5,8% - “не дуже зручно”. Варто зазначити, що жоден з опитаних не відповів “зовсім незручно”. Можемо робити висновок, що соцмережі та месенджери під час дистанційного навчання є хорошим способом комунікації, який до вподоби більшості студентів, а отже не може бути чинником зниження рівня їх мотивації до навчання.

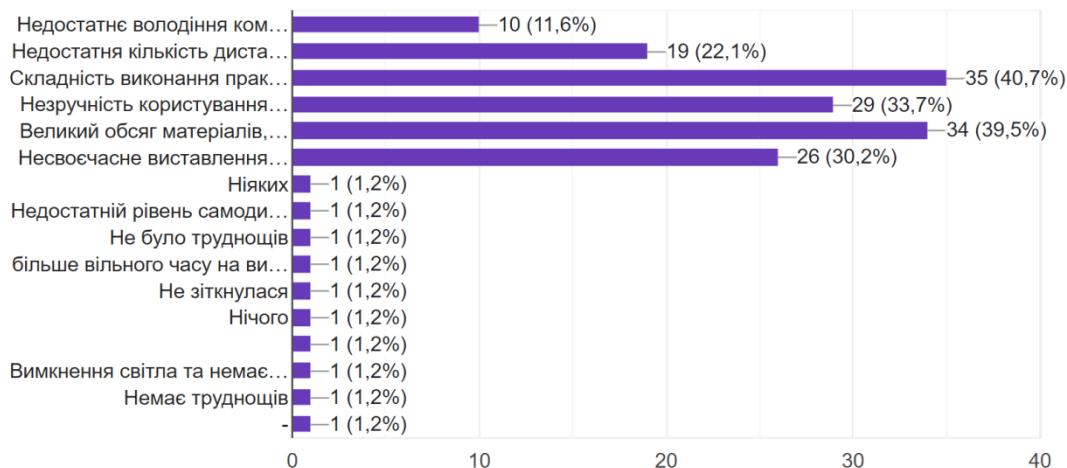
17. В цьому питанні нам було важливо дізнатись особисте враження студентів про навчальне навантаження в період дистанційного навчання. 25,6% відповіли, що збільшилося, 26,7% - зменшилося, 33,7% - не змінилося, 14% - важко відповісти. В умовах дистанційного навчання студенти багато матеріалу

опановують самі, і якщо окрім цього загальне навчальне навантаження збільшується – студенти можуть втратити мотивацію через власні причини (нема особистої впевненості, відсутність часу, слабка самодисципліна). За тим, що лише 12,5% студентів охарактеризували навантаження як таке, що збільшилося, можемо підсумувати, що для більшості студентів воно залишилось на такому ж

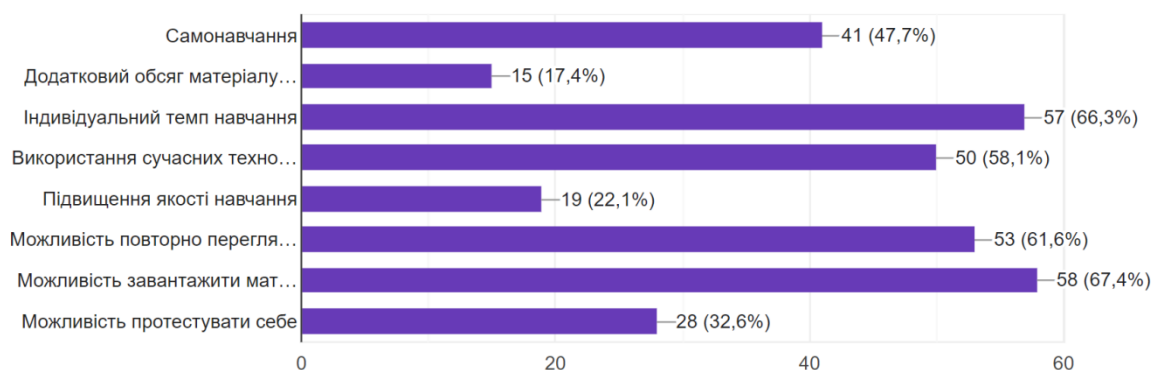

рівні, або зменшилось, що не може бути причиною для зниження мотивації до навчання.

18. Наступне питання створене для того, щоб якісно виявити можливі труднощі, з якими студенти стикнулись під час дистанційного навчання. У запитанні можна було вибрати кілька варіантів відповіді. Більшість студентів раніше заявляли, що під час дистанційного навчання працювали у середовищі Moodle. Завдяки вісімнадцьому питанню ми виявили, що для 62,5% з них це виявилось перешкодою через технічні особливості сайту. Для 43,8% виявилось складним виконання практичних завдань, оскільки не було частих пояснень викладачем, як вони мають бути виконані. Для 37,5% стали перешкодою великий обсяг матеріалів, необхідних до опрацювання та несвоєчасне отримання студентами завдань від викладачів. Для 22,1% було важко вчитись через недостатню кількість матеріалу, адаптованого до дистанційної форми навчання. 11,6% недостатньо володіють комп'ютером, щоб якісно виконувати завдання, а 1,2% оцінюють рівень своєї самодисципліни як низький, що заважало якісно здійснювати навчальний процес.

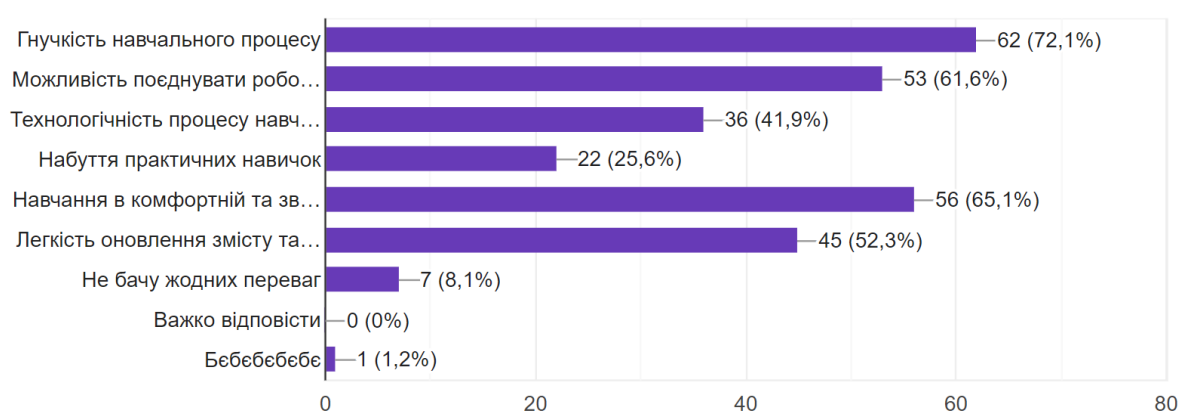

19. Питання "Що Вам сподобалося під час навчання у дистанційному режимі?" поставлене, щоб виявити радості студента, які можуть підвищити його мотивацію до навчання. Питання передбачало кілька відповідей. 66,3% оцінили як перевагу дистанційного навчання індивідуальний темп, оскільки всі матеріали доступні до ознайомлення в будь-який момент. Для 47,7% перевагами стало самонавчання, для 61,6% - можливість повторно переглядати лекції, для 67,4% - зручна можливість здачі виконаних завдань (месенджери, соцмережі, пошта). 58,1% позитивно оцінили можливість використання сучасних технологій під час дистанційного формату. Для 17,4% перевагою стали обсяги додаткового матеріалу для самостійного ознайомлення, а також можливість перевірити свої знання за допомогою тестувань багато разів за навчальний семестр. 22,1% відзначили підвищення якості свого навчання.

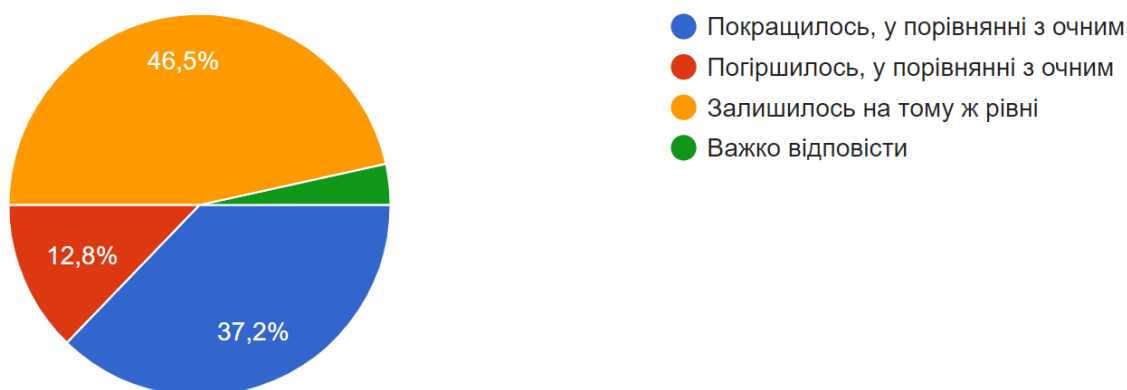

20. У двадцятому питанні ми вирішили виявити найважливіші для студентів аспекти дистанційного навчання. Питання передбачало кілька відповідей. Для 72,1% було зручним те, що навчальний процес під час

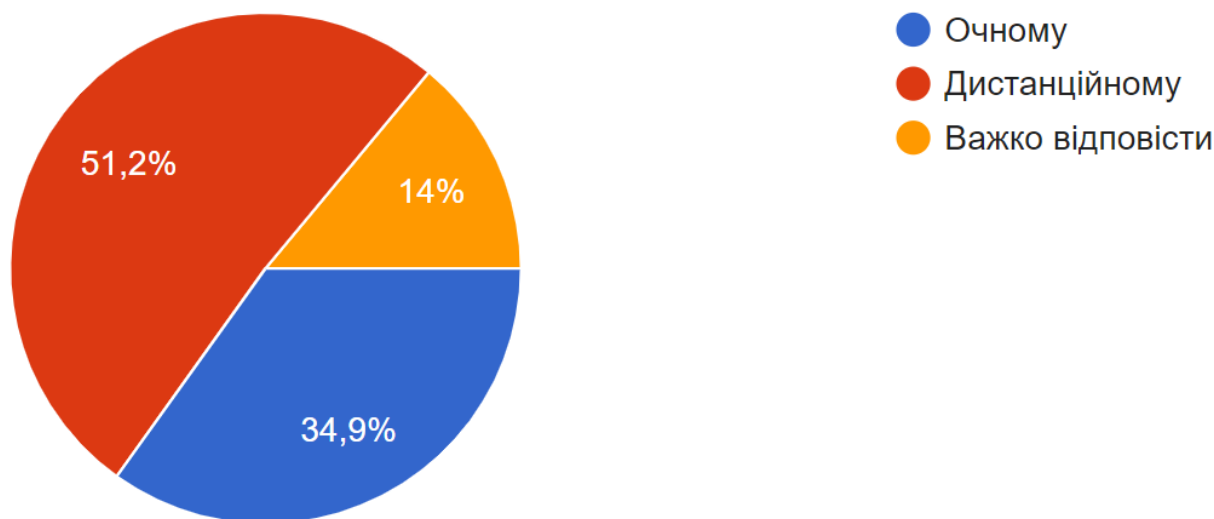
дистанційної форми є гнучкішим, 61,6% змогли поєднувати роботу і навчання, 41,9% позитивно оцінили технологічність навчального процесу, а 65,1% - можливість навчання в звичному та комфортному середовищі. Для 52,3% опитаних виявилась важливою можливість збереження матеріалів та використання їх в будь-який зручний час. 25,6% оцінили позитивно можливість набути нові практичні навички. Жоден з опитаних не відповів, що не бачить жодних переваг. За результатами цього та попереднього запитання ми можемо зробити висновок, що дистанційна форма навчання для більшості студентів є комфортною, для деякого – комфортнішою, за навчання в аудиторіях.

21. Це питання створене для відстеження академічної успішності студентів під час дистанційного навчання. 37,2% студентів відповіли, що успішність покращилась, у порівнянні з очним навчанням, 46,5% - залишилось на тому ж рівні, 12,8% - погіршилось, для решти студентів виявилось важко відповісти на це запитання. Враховуючи, що у великого відсотка опитаних успішність покращилась, можемо вважати це однією з причин підвищення мотивації.

22. У передостанньому питанні анкети ми вирішили визначити особисті переконання студентів щодо найбільш привабливого їм формату навчання. 51,2% опитаних надають перевагу дистанційному формату, 34,9% - очному, для 14% було важко відповісти.

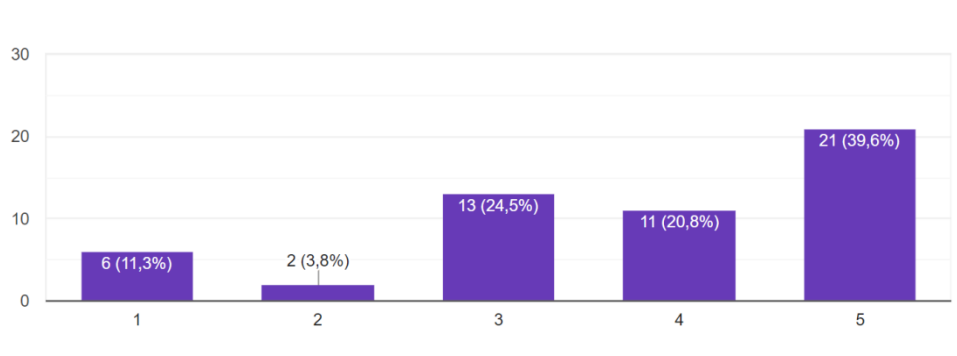

23. В останньому запитанні у студентів була можливість написати свої побажання щодо дистанційного навчального процесу, щоб у них з'явилося більше мотивації вивчати новий матеріал. Ми отримали такі відповіді:

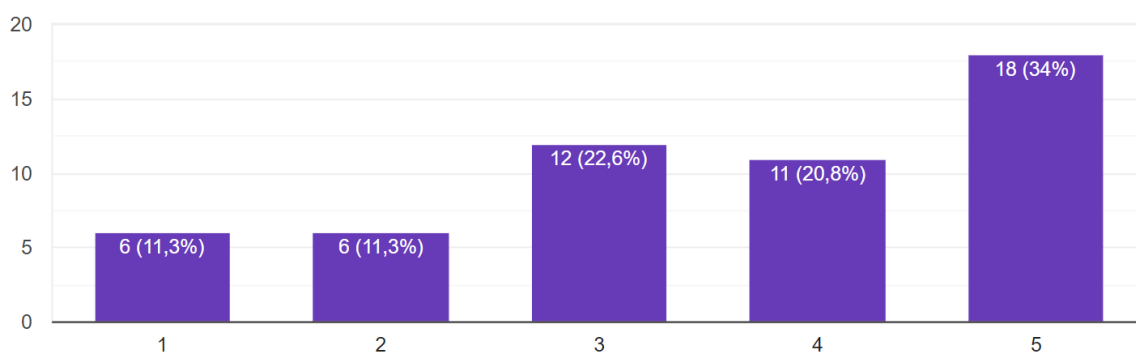
- обрати більш зручне віртуальне навчальне середовище;
- більш лояльне ставлення від викладачів;
- використовувати більше візуальних засобів під час лекцій для кращого сприйняття;
- надавати рекомендації щодо додаткової літератури для самонавчання;
- організувати очну сесію при дистанційному навчанні, в такому випадку мотивація зросте, оскільки під час екзамену не можна буде користуватись лекціями та іншими матеріалами.

Наше друге дослідження полягало у анкетуванні студентів на предмет психологічного задоволення від процесу дистанційного навчання. Відповіді ми отримували у форматі шкали Лайкерта. У дослідженні взяли участь 86 людей віком 18-22 роки, представники обох статей.

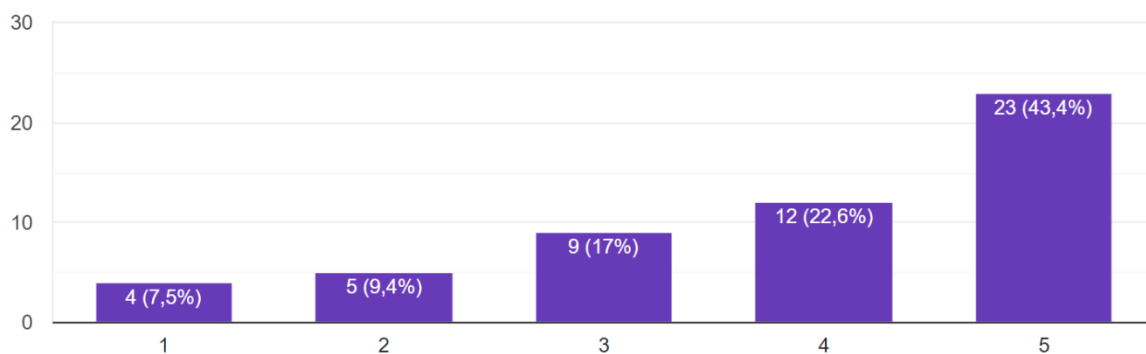
1. Перше питання було поставлене для визначення загального відчуття мотивації студентів під час дистанційного навчання. 39,6% опитаних відповіли, що дуже добре, 20,8% - добре, 24,5% - посередньо, 3,8% - погано, 11,3% відповіли, що їхня мотивація під час дистанційного навчання перебуває на дуже низькому рівні.

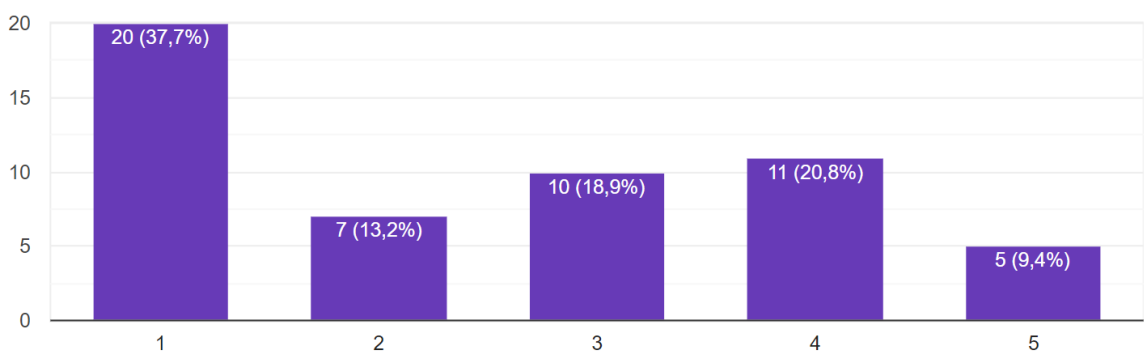
2. Друге питання ми ставили з метою виявити, наскільки студенти вважають отримані знання корисними в розрізі їх використання у майбутній кар'єрі. 34% опитаних відзначили, що дуже корисні, 20,8% - корисні, 22,6% - не визначились, 22,6% вирішили, що отримані знання їм у майбутньому не пригодяться.

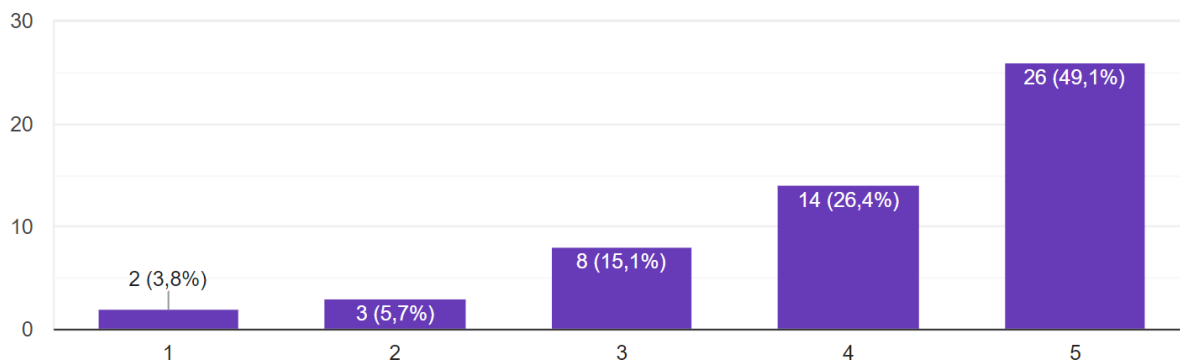
3. Наступне питання було створене, щоб виявити рівень задоволення студентів від навчання під час дистанційної форми. 43,4% відповіли, що цілком задоволені, 22,6% - що задоволені, для 17% рівень задоволення є посереднім, для 9,4% такий формат навчання не є привабливим, 7,5% не отримують задоволення взагалі.

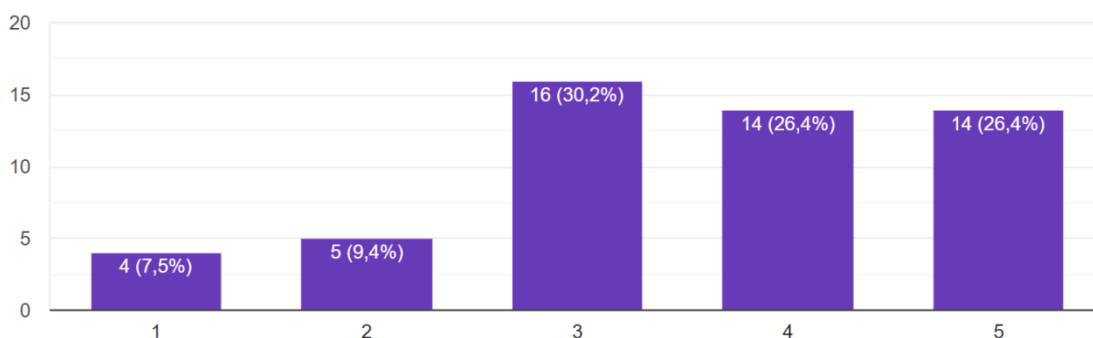
4. Наступне питання поставлене для виявлення рівня концентрації студентів під час дистанційного навчання. Лише 9,4% опитаних відзначили, що є добре сконцентровані на навчанні під час дистанційної форми. 20,8% відзначили свій рівень як достатній, 18,9% відповіли, що рівень концентрації посередній, 13,2% не задоволені своїм рівнем концентрації і цілих 37,7% відзначають, що зовсім не сконцентровані на навчанні. Цей фактор може негативно впливати на мотивацію студентів до навчання під час дистанційної форми, оскільки для великої частини студентів навчання перестає бути пріоритетом та об'єктом для концентрації.

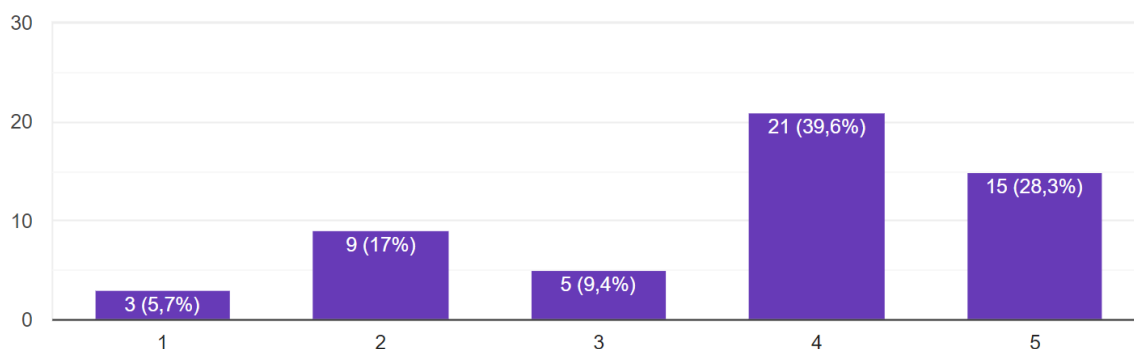
5. П'яте питання розкриває думку студентів щодо дистанційного навчання як двигуна самодисципліни та розвитку самонавчання. 49,1% студентів відзначили, що дистанційне навчання дуже добре розвиває здібності до самонавчання, 26,4% - добре, 15,1% - посередньо, 5,7% - не дуже добре, 3,8% - взагалі не розвиває.

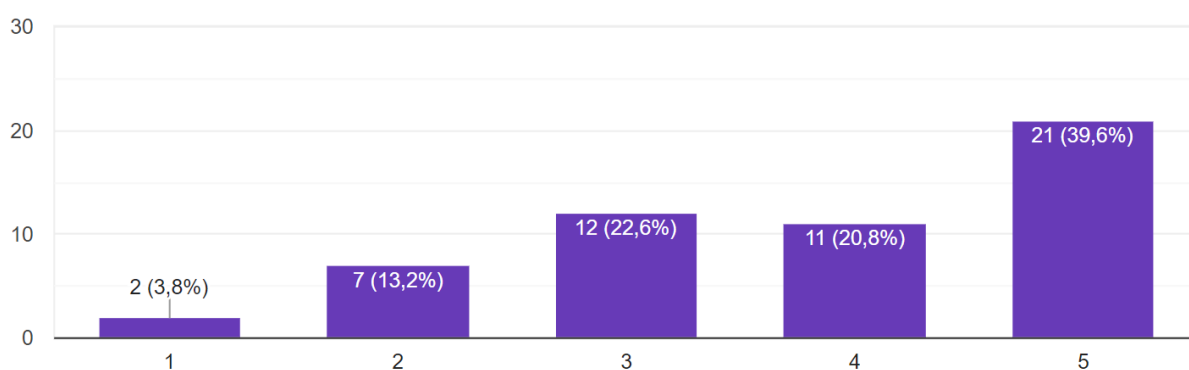
6. Наступне питання ми сформулювали, ставлячи на меті зрозуміти, чи мотивує студентів успіх у вивченні простіших дисциплін до підвищення мотивації у вивченні складніших дисциплін. 26,4% відповіли, що так, це відчутно впливає, 26,4% відповіли, що так, але не дуже відчутно, 30,2% не змогли визначитись, 16,9% студентів виначили, що впливу не існує.

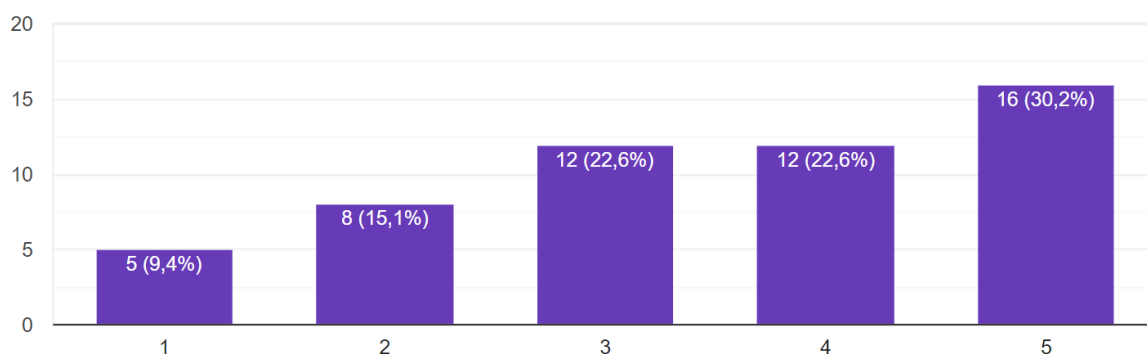
7. Це питання показує оцінку студентів щодо виявлення викладачами підтримки та готовності допомогти у вирішенні труднощів у процесі навчання. 28,3% студентів відзначили, що викладачі постійно відгукуються, 39,6% відповіли, що викладачі відгукуються часто, але не постійно. 9,4% студентів відзначили частоту відгуку викладача на труднощі студента посередньою, 17% - нижче середнього, 5,7% студентів відзначили, що викладачі відгукуються рідко.

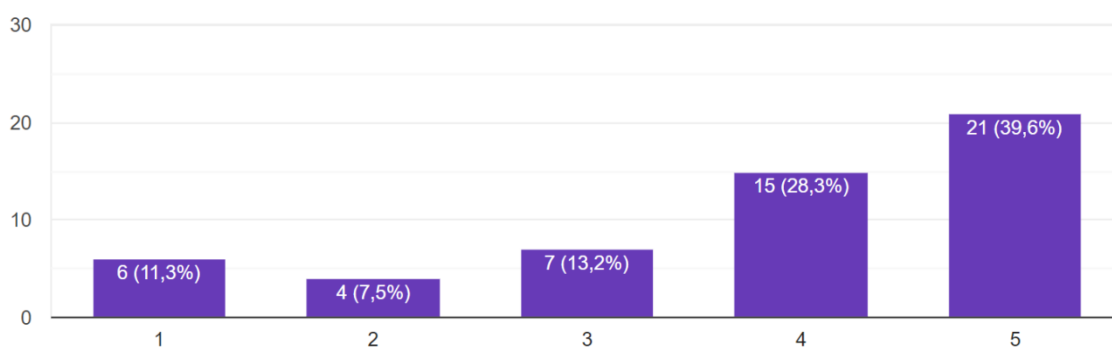
8. У цьому питанні ми досліджуємо результативність стосунків викладач-студент під час дистанційного навчання. 39,6% студентів відзначили, що стосунки є зовсім ефективними, 20,8% відповіли, що ефективними, для 22,6% студентів ефективність виявилась посередньою, для 13,2% - нижчою за середню, для 3,8% - неефективними.

9. У дев'ятому питанні ми відслідковуємо зміну студентської мотивації при переході на дистанційний формат навчання. У 30,2% студентів мотивація збільшилась відчутно, у 22,6% - трохи збільшилась, у 22,6% - залишилась на тому ж рівні, у 15,1% - трохи зменшилась, у 9,4% - зовсім знизилась.

10. В останньому, десятому питанні ми спитали думки студентів щодо їхньої задоволеності власною академічною успішністю під час дистанційного навчання. 39,6% студентів відповіли, що повністю задоволені, 28,3% - задоволені, 13,2% вважають свою успішність для себе посередньою, 7,5% - не задоволені, 11,3% з не задоволені своєю успішністю абсолютно.

Окрім опитувальників, у нашому дослідженні ми проводили тестування шляхом трьох методик. У дослідженні взяли участь 56 студентів львівських університетів. Представниками є особи двох статей. Дослідження проводилось у січні-лютому 2023 року. Першою з них є “Діагностика мотиваційної структури особистості” В. Е. Мільмана[6]. Ця методика дозволяє визначити: мотив, який є головним в ієрархії мотивів; наскільки ці мотиви є важливими для особистості в роботі та повсякденному житті; якою мірою ці мотиви вже реалізовані в житті сьогодні і якою мірою можна реалізувати кожен з цих мотивів в ідеалі. Як інструментарій використовується опитувальник та бланк для відповідей респондента.

Діагностика мотиваційного профілю проводиться у вигляді зіставлення значимості низки мотиваційних чинників. Такий підхід передбачає, що мотивація завжди індивідуальна, але необхідність оптимізації процесів управління, економії часу та інших ресурсів змушує застосовувати методи мотивації, орієнтовані «середнього» індивіда. В основі різних типологій мотиваційних профілів персоналу, що пропонуються різними дослідниками, як правило, лежать ті чи інші потреби та інтереси людини. До таких потреб можуть належати потреба у повазі, просуванні, заробітку, стабільності, самореалізації, владі, авторитеті тощо.

За результатами цієї методики нам вдалось визначити, що більшість (69%) реципієнтів керуються в першу чергу забезпеченням власного комфорту, друге місце посіла мотивація підтримки забезпечення, на третьому – бажання бути суспільно корисним та мати високий соціальний статус.

В таблиці нижче наводимо кореляцію між типом особистості та факторами мотивації до навчання.

		Перевага дистанційного навчання	Необхідність суспільного визнання	Навчання/робота в задоволення
1 тип мотиваційного профілю (дбає про комфорт)	R	0,038*	0,012	-0,078
	P	0,779*	0,931	0,570
2 тип (дбає про сусп. корисність)	R	0,091	0,403*	0,007
	P	0,506	0,002*	0,960
3 тип (дбає про підтримку життєзабезпечення)	R	-0,025	0,099	0,096*
	P	0,036	0,468	0,481

Таблиця 1. Кореляція мотиваційного типу особистості та факторами мотивації до навчання

Як ми бачимо, ті студенти, які належать до першого типу мотиваційного профілю і найбільше дбають про свій комфорт, бачать перевагу у форматі дистанційного навчання. Можна припустити на основі наших опитувальників, що вони бачать для себе перевагу у можливості навчатись у будь-якому місці,

відсутності необхідності добиратись до навчальних корпусів, можливості обирати час, виділений для навчання.

Друга методика дозволила нам більше орієнтуватись у чинниках, які впливають на мотивацію студентів до навчання, це у свою чергу дало нам можливість проаналізувати такі чинники у розрізі різних форматів навчання. Методика має назву “Тест на мотивацію (методика Реана)”[18].

Тестування на мотивацію за методикою Реана слугує для того, щоб визначити, який вектор переважає в людини: досягнення успіху чи уникнення невдачі.

Перевагою одного з цих двох варіантів багато в чому і визначається рівень наших намагань - чи ми готові ставити перед собою важкі завдання, щоб пережити значний успіх, або ж вибираємо менші цілі, аби не зазнати розчарування.

Проаналізувавши описові статистики результатів наших реципієнтів, нам вдалось побудувати таку таблицю з характеристиками, які найбільше з поданих відповідають нашій дослідній групі.

Описові статистики

	N	Мінімум	Максимум	Середнє	Стд. Відхилення
Активність	56	0,00	1,00	0,8036	0,40089
Легке подолання перешкод	56	0,00	1,000	0,87500	0,333712
Розумний ризик	56	0,00	1,00	0,8393	0,37059
Вміння ставити досяжні цілі	56	0,00	1,00	0,8571	0,35309
Відсутній страх брати завдання, які мають високу ймовірність виявитись невиконаними	56	0,00	1,00	0,8929	0,31209
Наполегливість, коли дуже обмежений час	56	0,00	1,00	0,8036	0,40089

Таблиця 2. Характеристики описової статистики методики Реана

Спробуємо оцінити отримані нами дані про характеристику наших реципієнтів в розрізі формату навчання.

		Страх відповідальності	Переоцінка успіхів	Готовність до подолання перешкод	Планування на довгу перспективу
Дистанційне навчання	R	0,125*	0,255*	-0,105*	0,176
	P	0,360*	0,058*	0,439*	0,219
Очне навчання	R	0,208	0,61	0,434	0,265*
	P	0,124	0,656	0,034	0,049*

Таблиця 3. Кореляція персональних особливостей за методикою Реана до формату проведення університетського навчання

Ми бачимо, що кореляція відбулась у зв'язку між страхом відповідальності та дистанційним навчанням. Зв'язок прямий. Виконуючи під час очного навчання більше практичних завдань, студенти вчаться брати більшу відповідальність за свої навички. Під час дистанційного навчання можливість виконувати практичні завдання значно знижується, що призводить до зниження кількості завдань. Відповідно, студентам бракує можливостей брати на себе відповідальність, що може формувати певний страх.

Знову ж таки, через відсутність відпрацювання практичних навичок у дистанційному форматі навчання, студенти не завжди можуть об'єктивно оцінювати свої вміння та успіхи, тому часто переоцінюють їх. Такий висновок ми робимо на основі кореляційного зв'язку між дистанційним навчанням та здатністю досліджуваної групи завищувати свої успіхи ($r = 0,255$, $p = 0,058$). Зв'язок прямий

Ще один кореляційний зв'язок формується між дистанційним навчанням та готовністю до подолання перешкод ($r = -0,105$, $p = 0,439$). Зв'язок обернений. На дистанційному навчанні студенти часто здобувають менше практичного досвіду, аніж на очному навчанні. Це відбивається на їх здатності долати перешкод.

Третьою методикою, яку ми використовували для нашого дослідження є **“Опитувальник мотиваційних джерел Д. Барбуто та С. Р. Сколк в обробці О. Сидоренка”**[12]. Творці опитувальника запропонували дуже реалістичну та інформативну модель мотивації, що інтегрує підходи різних вчених. На думку

авторів, мотивація як явище - динамічна і практично незмірна, тому в моделі акцент зроблено на основних джерелах мотивації як фундаментальних особистісних утвореннях.

На основі описової статистики нашої методики ми бачимо, що найвищі показники залежності мотивації від різних чинників належать категоріям “робота в задоволення”, “схвалення поведінки соціумом”, “віра в ідею”, “час з цікавими людьми”. Використовуючи ці дані в контексті теми нашої кваліфікаційної роботи, ми можемо заявити, що жоден з цих показників не обмежується одним форматом проведення навчання, тобто у кожному з форматів наші реципієнти можуть отримувати кожен з чотирьох факторів їхньої високої мотивації, а отже їх мотивація до навчання не залежить від форми проведення навчання.

Описові статистики

	N	Мінімум	Максимум	Середнє	Стд. Відхилення
роб_в_задов	56	-1,00	2,00	1,0000	0,97234
схвалення_повед	56	-1,00	2,00	0,7143	0,86790
віра_в_ідею	56	-1,00	2,00	0,8393	0,82631
сусп_визнан_важл	56	-1,00	2,00	0,6607	0,85868
ріш_відпов_особ_принцип	56	-1,00	2,00	0,6964	0,93263
час_з_цік_людьми	56	-1,00	2,00	0,8750	0,89570
не_важл_дос_успіху	56	-1,00	2,00	0,2500	0,83666
N валідних	56				

Таблиця 4. Описові статистики “Опитувальника мотиваційних джерел”

Ми провели також кореляцію між формами навчання та факторами мотивації студентів до навчання, виокремленими у нашій третій методиці.

		Схвалення поведінки в соціумі	Практичне використання досвіду	Час з цікавими людьми	Навчання в задоволення
Дистанційне навчання	R	0,068	0,038	-0,201	0,152*
	P	0,620	0,779	0,138	0,262*
Очне навчання	R	0,234*	0,335*	0,417*	0,219
	P	0,083*	0,012*	0,001*	0,105

Таблиця 5. Кореляційний аналіз

Тут ми бачимо, що з очним навчанням корелюються три чинники підвищення мотивації під час навчання: схвалення поведінки в соціумі ($r = 0,234$, $p = 0,083$), практичне використання досвіду ($r = 0,335$, $p = 0,012$), проведення часу з цікавими людьми ($r = 0,417$, $p = 0,001$).

Важливим елементом нашого дослідження є порівняльний аналіз. Нижче наведемо результати, отримані внаслідок його проведення.

Групові статистики

		N	Середнє	Стд. відхилення	Стд. Похибка середнього
зусилля_визн_вимогами	3,00	36	0,4444	,80868	,13478
	4,00	20	0,8000	,89443	,20000
схвалення_повед	3,00	36	0,8056	,88864	,14811
	4,00	20	0,5500	,82558	,18460
змога_викор_досвід_важл	3,00	36	1,4444	,65222	,10870
	4,00	20	1,1000	,91191	,20391
віра_в_ідею	3,00	36	0,6111	,80277	,13380
	4,00	20	1,2500	,71635	,16018
сусп_визнан_важл	3,00	36	0,3333	,79282	,13214
	4,00	20	0,9000	,96791	,21643
ріш_відпов_особ_принцип	3,00	36	48,3333	15,39944	2,56657
	4,00	20	44,0000	16,98296	3,79751

Таблиця 5. Порівняльний аналіз

Нижче наводимо 2 кореляційні плеяди, які є актуальними в контексті нашого дослідження.

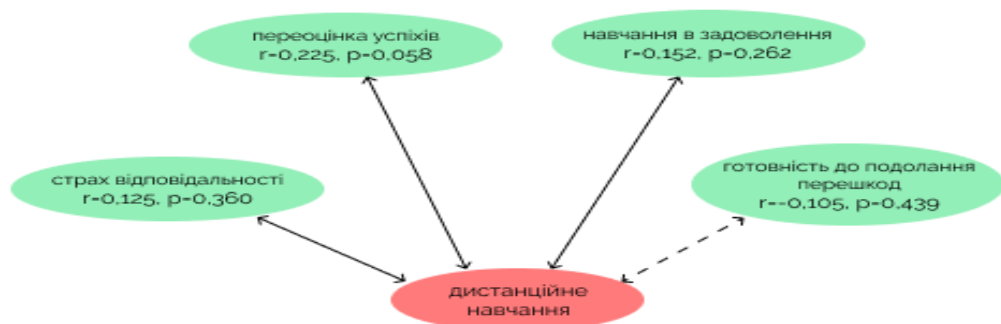

Рисунок 1. Кореляційна плеяда

Рисунок 2. Кореляційна плеяда

Перед початком нашого дослідження ми висловили наступну гіпотезу: дистанційне навчання знижує навчальну ефективність та продуктивність студента, а також його мотивацію. Вирішенням цієї проблеми може бути застосування різноманітних ресурсів, які допоможуть відслідковувати їх прогрес особливо ефективно, а також використання мультимедійних засобів під час викладу матеріалу.

Після опрацьованих наукових джерел, а також проведення та аналізу результатів емпіричного дослідження нам вдалось дійти до висновку, що гіпотеза частково підтверджена. Справді, якщо обговорювати виконання практичних завдань та навички, які студент формує за час навчання в університеті, то очне навчання показує тут більшу результативність. В аудиторіях студенти більш налаштовані на отримання прикладних знань та вмінь, сконцентровані на процесі навчання та отримують значно більше прктичного досвіду, аніж на дистанційному навчанні. Проте, за результатами наших досліджень ми можемо констатувати, що дистанційне навчання підвищує мотивацію студентів щодо саме теоретичного навчання та формує у них вміння самостійно шукати та опрацьовувати інформацію, що сильно впливає на допитливість та загальний рівень знань.

Висновок до розділу 2

Отже, за результатами дослідження теоретичних і практичних засад впливу психологічних факторів на мотивацію студентів до навчання у вищих навчальних закладах визначено ключові психологічні фактори, що позитивно впливають на навчальний процес студентів, а також на успішність їх навчання. Встановлено, що успішність науково-дослідницька діяльності студентів у контексті здобуття ними знань у вищому навчальному закладі залежить від індивідуального творчого стилю наукової діяльності та саморозкриття потенціалу до навчання.

У ході дослідження встановлено, що ключовими психологічними факторами, які впливають на мотивацію студентів до навчання у вищих навчальних закладах, є: мотиваційна структура; бажання студента навчатися; самовираження; самостійне виконання поставленої мети в навчальній діяльності; особисте лідерство; рівень організації студентом особливостей навчальної діяльності; освітньо-професійне середовище; стосунки з викладачами та одногрупниками; самовдосконалення; креативність; самоефективність; відкритість; самодотримання; самовпевненість; самосприйняття; спеціальні здібності; загальний інтелект; обрана стратегія навчання; здатність до саморегуляції; самооцінка; концентрація; мислення; самоствавлення до навчання; психологічне здоров'я. Проте дослідження також виявили, що психологічні чинники, з одного боку, стимулюють успішність навчальної діяльності студентів у контексті їх здобуття освіти у вищому навчальному закладі, а з іншого боку, є причиною виходу з вищого навчального закладу через залежність, страх невдачі, депресію.

ВИСНОВКИ

В час інформаційних технологій розвиток усіх сфер нашого життя відбувається дуже стрімко. Ми бачимо наслідки технологічного прогресу повсюди. Це також допомагає нам легше пристосовуватись до труднощів.

COVID-19 у 2020 році запустив процес швидкого розвитку дистанційного формату життя. Багато компаній надало віддалений доступ своїм працівникам, щоб ті могли працювати з дому, і звісно, учні та студенти отримали абсолютно новий формат навчання. У розпал пандемії ніхто не мав вибору: навчатись очно чи дистанційно. Проте вже зараз у багатьох країнах почали надавати право вибору студентам, який формат їм більше підходить. В навчанні важлива його ефективність, а на неї особливо сильно впливає мотивація. Ця робота містить в собі ґрунтовний аналіз аспектів, з яких складається мотивація до навчання, розкрита тема шляхів вирішення певних проблем, які можуть впливати на мотивацію та знижувати її рівень.

У ході опрацювання теми нашого кваліфікаційного завдання ми проаналізували дослідження багатьох науковців у сфері психології, які описували та окреслювали основні підходи до вивчення мотивації до навчання, особливості зміни її рівня, залежності від багатьох факторів та можливості коригування.

В емпіричному дослідженні ми виявили, що більшість студентів надають перевагу дистанційному навчанню, оскільки це допомагає їм встигати більше, займатись в той час, коли це найбільш зручно та ефективно, дає більше відчуття контролю над своїм життям. В той же час, є великий відсоток студентів (близько 30% за результатами нашого дослідження), які хочуть навчатись в очному форматі, оскільки це їх більше дисциплінує та не вимагає високого рівня самодисципліни. Гіпотеза, наведена на початку нашого дослідження частково (лише практично) підтвердилась після теоретичного аналізу та емпіричного дослідження. В ході проведення цього дослідження ми: визначили основні переваги й недоліки кожного з можливих форматів проведення навчання; дослідили вплив формату навчання на продуктивність та мотивацію студента;

проаналізували основні перешкоди, з якими стикаються студенти під час онлайн-навчання; здійснили дослідження можливих методів покращення успішності студента під час дистанційного навчання.

В ході емпіричного дослідження ми виявили, що більшість студентів надає перевагу дистанційному навчанню. До основних його переваг студенти віднесли комфортний темп навчання, більше вільного часу для саморозвитку, можливість якісніше планувати своє життя. Проте, в ході дослідження обраними методиками ми отримали результати, що студенти, які надають перевагу дистанційному навчанню частіше бояться брати на себе відповідальність, рідше проявляють стійкість до подолання перешкод, здатні переоцінювати свої успіхи.

Також, ми провели кореляційний аналіз, внаслідок якого прослідкували залежність між очним навчанням та необхідністю суспільного визнання, плануванням на довгу перспективу, схваленням поведінки в соціумі, практичним використанням досвіду, часом з цікавими людьми, а також дистанційним навчанням та його зв'язками із страхом відповідальності, переоцінкою успіхів, навчанням в задоволення та готовністю до подолання перешкод.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бандура А. Самоефективність: здійснення контролю. Нью-Йорк: Фрімен. 1997. С. 20-22.
2. Васильєва О. Психологічні особливості дистанційного навчання в підготовці майбутніх психологів. URL: <http://visnyk.idgu.edu.ua/index.php/nv/article/view/541>
3. Голішевська А. Очна форма навчання: що це та чим вона відрізняється від заочної. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/suspilstvo/20220905-ochna-forma-navchannya-shho-cze-ta-chym-vona-vidriznyayetsya-vid-zaочної/>
4. Дечі Е. Вплив зовнішньо опосередкованої винагороди на внутрішню мотивацію. Журнал особистості та соціальної психології, 1971. 18. С. 105-115.
5. Джонсон Д. і Джонсон Р. Навчання разом і поодинці: Кооперативне, змагальне та індивідуальне навчання, 5-е видання. Бостон: Allyn & Bacon. 1999. С.12-15.
6. Діагностика мотиваційної структури особистості. URL: <http://um.co.ua/11/11-5/11-5625.html>
7. Еймс К. Мотивація: Що потрібно знати вчителю. Запис педагогічного коледжу, 1990. 91. С. 409-421.
8. Леонард Н., Бове Л. та Шолл Р. Мотивація роботи: включення процесів, заснованих на самооцінці. Людські відносини, 1999. 52 (8). С. 969-997.
9. МакКлелланд Д. Людська мотивація . Нью-Йорк: Скотт, Форесман. 1985. С. 120-122.
10. Миронов Ю.Б., Миронова М.І. Переваги та недоліки дистанційного навчання. URL: <https://kerivnyk.info/perevahy-ta-nedoliky-dystantsijnoho-navchannya>
11. Негован В., Стеріан М, Колеснюк Г. Концепції навчання та внутрішньої мотивації в різних навчальних середовищах. The Procedia – Соціальні та поведінкові науки, 2014. С. 187. С. 642 – 646.

12. Опитувальник мотиваційних джерел Д. Барбуто та С. Р. Сколк в обробці О. Сидоренка. URL: <http://www.dolynskanvk3.edukit.kr.ua/Files/downloadcenter/%D0%94%D1%96%D0%B0%D0%B3%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8.pdf>
13. Очна форма навчання - це як? Чим вона відрізняється від заочної. URL: <https://uk.play-azlabs.com/obrazovanie/87945-ochnaya-forma-obucheniya-eto-kak-chem-ona-otlichaetsya-ot-zaочноy.html>
14. Проскура С. Л., Кронда О. П., Литвинова С. Г. Засоби організації дистанційного навчання в період карантину 2020 року в закладах вищої освіти України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf>
15. Райан Р., Десі Е. Теорія самовизначення та сприяння внутрішньої мотивації, соціального розвитку та благополуччя. Американський психолог, 2000. 55 (1). С. 68-78.
16. Селві, Кіймет. Фактори мотивації в онлайн-курсах, The Procedia – Соціальні та поведінкові науки, 2010. 2. С. 819-824.
17. Сидоренко Т. М., Петькун С. М., Новак О. М. Дистанційна освіта: проблеми та перспективи розвитку. URL: <http://innovpedagogy.od.ua/archives/2021/35/10.pdf>
18. Тест на мотивацію ‘‘Методика Реана’’. URL: <https://psyhosoma.com/uk/test-na-motivaciyu-metodika-reana-2/>
19. Adedoyin O.B., & Soykan E. (2020). Covid-19 pandemic and online learning: The challenges and opportunities. Interactive Learning Environments. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10494820.2020.1813180>
20. Beluce AC, Oliveira KL. Мотивація учнів до навчання у віртуальних навчальних середовищах. Paidéia (Ribeirão Preto) , 2015. 25(60). с. 105-113.

21. Brown L. V. Psychology of motivation. New York: Nova Publishers. 2007. С.3.
22. Chechelj K.O. Psychological and pedagogical factors motivating students-teachers to research work in higher education. Science and Education, 2011. 8. С. 130-132.
23. Daniels E. Creating Motivating Learning Environment: What We Can Learn from Researchers and Students. English Journal, 2010. 100(1). С. 25-29
24. Dennen V.P., Bonk C.J. (2007). We'll Leave the Light on for You: Keeping Learners Motivated in Online Courses. URL: https://www.coursesites.com/bbcswebdav/pid-2423547-dt content-rid-7405700_1/courses/bonkopen2012/Week1_TEC VARIETY/Motivation%20Paper%20Bonk%20and%20Dennen-b.pdf
25. Dweck C. Мотиваційні процеси, що впливають на навчання. Американський психолог. 1986. 41 (10). С. 1040-1048.
26. Judith M. Harackiewicz, Jessi L. Smith, and Stacy J. Priniski. Interest Matters: The Importance of Promoting Interest in Education. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5839644/>
27. Karaman S. (2011). Nursing perception of online continuing education. BMC Medical Education, с. 86.
28. Lin SY, Chiu CK (2011). Фактори, що впливають на участь в онлайн-навчанні: дані з андрагогіки. URL: <http://umsl.edu/~wilmarthp/modla-links-2011/Factors-Affecting Participation-in-Online-Learning-Evidences-from-Andragogy.pdf>
29. Marie Gooley . Should I Study Full-Time or Part-Time? URL: <https://studentedge.org/article/should-i-study-part-time-or-full-time>
30. Razak, Rafiza Abdul, See, Yee Chen (2010). Improving academic achievement and motivation through online peer learning, The Procedia – Social and Behavioral Sciences, с. 9. С. 358–362.

31. Schramm R. M., Wagner R. J., & Werner J. M. (2000). Student perceptions of the effectiveness of Web-based courses. *Distance Education Report*, 4(18), c. 1-3.
32. Yadav A. Advantages and Disadvantages of Distance Learning. URL: <https://indiaeducation.net/online-education/articles/advantages-and-disadvantages-of-distance-learning/>

ДОДАТКИ

Анкета визначення рівня мотивації студентів під час дистанційного навчання

1. Ваш курс:

А) 1

Б) 2

В) 3

Г) 4

Д) 5

2. Вкажіть Вашу спеціальність:

А) Технічна

Б) Гуманітарна

3. Ваша форма навчання:

А) очна

Б) заочна

В) очно-заочна

4. Як ви адаптувалися до умов дистанційного навчання?

А) Відмінно

Б) Добре

В) Задовільно

Г) Погано

5. Чи відбувається своєчасне інформування про зміни в процесі дистанційного навчання?

А) Так, постійно

Б) Іноді

В) Рідко

Г) Не інформують взагалі

6. Чи зручно Вам навчатися у дистанційному режимі?

А) Так, зручно (мені подобається)

Б) Так, але складно

В) Ні, дуже важко

- Г) Ні, дуже легко
- Д) Важко відповісти

7. Рівень мотивації до навчання у Вас у рамках дистанційної форми

- А) Збільшився
- Б) Не змінився
- В) Зменшився

Г) Важко відповісти

8. Чи задоволені процесом навчання в дистанційному режимі?

- А) Так
- Б) Скоріше так, ніж ні
- В) Скоріше ні, ніж так

Г) Ні

Д) Важко відповісти

9. Які дистанційні інструменти застосовуються у процесі навчання?

Вкажіть усі варіанти

- А) Moodle
- Б) Online-лекції
- В) Вебінари
- Г) Презентації
- Д) Zoom сесії зі студентами
- Ж) Все вищезазначене

Інше...

10. Чи зручно Вам було користуватися дистанційними інструментами навчання?

- А) Так, досить швидко освоїв(-ла)
- Б) Розібрався(-лась) самотійно не відразу
- В) Важко було зрозуміти куди натискати і що від мене вимагається
- Г) Досі не розібрався(-лась)

11. З яких освітніх порталів та джерел Ви отримуєте завдання з дисциплін?

- А) Moodle

Б) Електронна пошта

В) За допомогою месенджерів Viber, WhatsApp та ін.

Г) В соціальних мережах

Інше...

12. До яких освітніх порталів Ви відправляєте виконані роботи?

А) Moodle

Б) Електронна пошта

В) За допомогою месенджерів Viber, WhatsApp та ін.

Г) В соціальних мережах

Інше...

13. Оцініть ступінь зручності користування сайтом Moodle за 5 бальною шкалою? Де 5 – дуже зручно, 1 – зовсім незручно.

14. Оцініть ступінь зручності користування електронними ресурсами за 5-бальною шкалою? Де 5 – дуже зручно, 1 – зовсім незручно.

15. Оцініть ступінь зручності користування електронно-бібліотечними системами за 5-бальною шкалою? Де 5 – дуже зручно, 1 – зовсім незручно.

16. Оцініть ступінь зручності користування групами у соціальних мережах/месенджерах за 5-бальною шкалою? Де 5 – дуже зручно, 1 – зовсім незручно.

17. На вашу думку, навчальне навантаження на студентів у період карантину...

А) Загалом збільшилося

Б) Загалом зменшилося

В) Не змінилося

Г) Важко відповісти

18. З якими труднощами Ви зіткнулися у процесі дистанційного навчання?

А) Недостатнє володіння комп'ютерними технологіями

Б) Недостатня кількість дистанційного матеріалу

В) Складність виконання практичних завдань без пояснень викладача

Г) Незручність користування сайтом дистанційного навчання (Moodle)

- Д) Великий обсяг матеріалів, що задаються
- Ж) Несвоєчасне виставлення викладачами матеріалів та завдань

Інше...

19. Що Вам сподобалося під час навчання у дистанційному режимі?

Виберіть не більше 5 варіантів відповіді

- А) Самонавчання
- Б) Додатковий обсяг матеріалу на предмет
- В) Індивідуальний темп навчання
- Г) Використання сучасних технологій навчання
- Д) Підвищення якості навчання
- Ж) Можливість повторно переглянути відеозапис лекції
- З) Можливість завантажити матеріали лекції, презентації та інші
- И) Можливість протестувати себе

Інше...

20. Які переваги електронного навчання зараз найбільш важливі для Вас?

Виберіть не більше 5 варіантів відповіді

- А) Гнучкість навчального процесу
- Б) Можливість поєднувати роботу з навчанням
- В) Технологічність процесу навчання (використання інформаційних технологій)
- Г) Набуття практичних навичок
- Д) Навчання в комфортній та звичній обстановці
- Ж) Легкість оновлення змісту та можливості архівації старого матеріалу: будь-який навчальний матеріал залишається доступним для завантаження
- З) Не бачу жодних переваг
- И) Важко відповісти

Інше...

21. Як Ви можете охарактеризувати свою успішність під час дистанційного навчання?

- А) Покращилось, у порівнянні з очним

Б) Погіршилось, у порівнянні з очним

В) Залишилось на тому ж рівні

Г) Важко відповісти

22. Якби у Вас був вибір, якому формату навчання надали б перевагу?

А) Очному

Б) Дистанційному

В) Важко відповісти

23. Напишіть, будь ласка, свої побажання щодо дистанційного навчального процесу, щоб у Вас з'явилось більше мотивації вивчати новий матеріал.

**Анкета визначення особистої мотивації та психологічного
сприйняття студентами дистанційного формату навчання**

Відповіді будуються за шкалою Лайкерта у п'ятибальному форматі, де 1 – зовсім низько, 5 – дуже високо

1. Як Ви оцінюєте свою мотивації до навчання в дистанційному форматі?
2. Як Ви оцінюєте отримані під час дистанційного навчання знання в перспективі їх використання в подальшій кар'єрі?
3. Як Ви оцінюєте задоволення від процесу дистанційного навчання?
4. Як важко Вам налаштуватися на заняття і сконцентруватися на навчальному матеріалі в умовах дистанційного навчання?
5. Як дистанційне навчання розвиває здібності до самонавчання?
6. Наскільки стимулюють Ваші успіхи та досягнення у вивченні одних дисциплін до вивчення більш складних для вас дисциплін навчального плану?
7. Наскільки ви відчуваєте в процесі дистанційного навчання підтримку викладача та готовність допомогти у вирішенні труднощів при виконанні навчальних завдань?
8. Оцініть наскільки у форматі дистанційного навчання відносини викладач-студент є результативними.
9. Наскільки змінилась ваша мотивація до навчання в цілому при переході на дистанційне навчання?
10. Оцініть своє задоволення власною академічною успішністю під час дистанційного навчання.

Мотиваційна структура особистості за В. Е. Мільманом

Реципієнти висловлювали ставлення щодо сторін свого способу життя за кожним із 8 варіантів відповідей (a, b, c, d, e, f, g, h),

Варіанти відповіді:

«++» - так, згоден,

«+» - мабуть згоден,

«=» - коли як, згоден певною мірою,

«-» - ні, не згоден,

«?» - не знаю.

На всю роботу у реципієнтів має піти трохи більше 20 хвилин.

1. У своїй поведінці у житті потрібно дотримуватися наступних принципів:

A. "Час - гроші". Потрібно прагнути їх більше заробляти.

B. «Головне – здоров'я». Потрібно берегти себе та свої нерви.

C. Вільний час слід проводити з друзями.

D. Вільний час треба віддавати сім'ї.

E. Потрібно робити добро, навіть якщо це дорого коштує.

F. Потрібно робити все можливе, щоб завоювати місце під сонцем.

G. Потрібно набувати більше знань, щоб зрозуміти причини і сутність того, що відбувається довкола.

H. Потрібно прагнути відкрити щось нове, створити, винайти.

2. У своїй поведінці на роботі потрібно слідувати таким принципам:

A. Робота – це вимушена життєва потреба.

B. Головне – не допускати конфліктів.

C. Потрібно прагнути забезпечити себе спокійними, зручними умовами.

D. Потрібно активно прагне службового просування.

E. Головне – завоювати авторитет та визнання.

F. Потрібно постійно вдосконалюватись у своїй справі.

G. У роботі завжди треба знайти цікаве, що може захопити.

Н. Треба як захопитися самому, а й захопити роботою інших.

3. Серед моїх справ у вільний час велике місце посідають такі справи:

А. Поточні, домашні.

В. Відпочинок, розваги.

С. Зустрічі з друзями.

Д. Суспільні відносини.

Е. Заняття з дітьми.

Ф. Навчання, читання необхідної до роботи літератури.

Г. Хобі.

Н. Зароблення грошей.

4. Серед моїх робочих справ багато місця займають:

А. Ділове спілкування (переговори, виступи, обговорення тощо).

В. Особисте спілкування (на теми, які пов'язані з роботою).

С. Суспільна робота.

Д. Навчання, здобуття нової інформації, підвищення кваліфікації.

Е. Робота творчого характеру.

Ф. Робота, що безпосередньо впливає на заробіток (відрядна, додаткова).

Г. Робота, пов'язана з відповідальністю перед іншими.

Н. Вільний час, перекури, відпочинок.

5. Якби мені додали вихідний день, я швидше за все витратив його на те, щоб:

А. Займатися поточними домашніми справами.

В. Відпочивати.

С. Розважатися.

Д. Займатися громадською роботою.

Е. Займатися навчанням, здобуттям нових знань.

Ф. Займатися творчою роботою.

Г. Робити справу, в якій відчуваєш відповідальність перед іншими.

Н. Робити справу, яка дає змогу заробити.

6. Якби я мала можливість по-своєму планувати робочий день, я б почав швидше займатися:

- A. Тим, що є моїми основними обов'язками.
- B. Спілкування з людьми у справах (переговори, обговорення).
- C. Особистим спілкуванням (розмовами, які не пов'язані з роботою).
- D. Громадською роботою.
- E. Навчанням, здобуттям нових знань, підвищенням кваліфікації.
- F. Творчою роботою.
- G. Роботою, в якій відчуваєш користь та відповідальність.
- H. Роботою, яку можна більше отримати.

7. Я часто розмовляю з друзями та знайомими на такі теми:

- A. Де можна купити, як добре провести час.
- B. Про спільних знайомих.
- C. Про те, що бачу та чую навколо.
- D. Як досягти успіху в житті.
- E. Про роботу.
- F. Про свої захоплення
- G. Про свої успіхи та плани.
- H. Про життя, книги, кінофільми, політику.

8. Моя робота дає мені насамперед:

- A. Достатні матеріальні засоби життя.
- B. Спілкування з людьми, дружні стосунки.
- C. Авторитет та повага оточуючих.
- D. Цікаві зустрічі та бесіди.
- E. Задоволення роботи.
- F. Почуття власної корисності.
- G. Можливість підвищувати свій професійний рівень.
- H. Можливість службового просування.

9. Найбільше мені хочеться бути в такому суспільстві, де:

- A. Затишно, гарні розваги.

- В. Можна обговорити робочі теми, що хвилюють тебе.
- С. Тебе шанують, вважають авторитетом.
- Д. Можна зустрітися з людьми, зав'язати корисні зв'язки.
- Е. Можна придбати нових друзів.
- Ф. Бувають відомі заслужені люди.
- Г. Усі пов'язані спільною справою.
- Н. Можна виявити та розвинути свої здібності.

10. Я хотів би на роботі бути поряд із такими людьми:

- А. З якими можна поговорити різні теми.
- В. Яким міг би передавати свій досвід та знання.
- С. З якими можна більше заробити.
- Д. Які мають авторитет та вагу на роботі.
- Е. Які можуть навчити чогось корисного.
- Ф. Які змушують тебе ставати активнішими на роботі.
- Г. Які мають багато знань та цікавих ідей.
- Н. Які готові підтримати тебе у різних ситуаціях.

11. До теперішнього часу я маю достатньо:

- А. Матеріальне благополуччя.
- В. Можливість цікаво розважатися.
- С. Гарні умови життя.
- Д. Гарну сім'ю.
- Е. Досить можливостей цікаво проводити час у суспільстві.
- Ф. Повага, визнання та подяка інших.
- Г. Почуття корисності іншим.
- Н. Створення чогось цінного, корисного.

12. Я думаю, що маю у своїй роботі достатньо:

- А. Хорошу зарплату, інші матеріальні блага.
- В. Гарні умови для роботи.
- С. Гарний колектив, дружні стосунки.
- Д. Певні творчі здобутки.

Е. Гарну посаду.

ґ. Самостійність та незалежність.

Г. Авторитет та повага колег.

Н. Досить високий професійний рівень.

13. Найбільше мені подобається, коли:

А. Не треба думати про турботи.

В. Є комфортне, приємне оточення.

С. Навколо пожвавлення, весела метушня.

Д. Слід провести час у веселому суспільстві.

Е. Відчуваю почуття змагання, пошуку.

ґ. Випробовую почуття активної напруги та відповідальності.

Г. Занурений у свою роботу.

Н. Включено у спільну роботу з іншими.

14. Коли мене осягає невдача, не виходить те, що я хочу:

А. Я засмучуюсь і довго переживаю.

В. Намагаюся переключитися на щось інше, приємне.

С. Втрачаюся, не знаю що робити, злюся на себе.

Д. Злюсь на те, що мені завадило.

Е. Намагаюся залишатися спокійним, і зазвичай мені це вдається.

ґ. Чекаю, коли пройде перша реакція, і спокійно аналізую, що сталося.

Г. Намагаюся зрозуміти, у чому я сам був винний.

Н. Намагаюся зрозуміти причини невдачі та виправити становище.

Методика “Тест на мотивацію” за А. А. Реаном

Потрібно погодитися або не погодитися з кожним із наведених нижче тверджень.

1. Включаючись у роботу, сподіваюся успіх.
2. У діяльності активний.
3. Схильний до прояву ініціативи.
4. При виконанні відповідальних завдань намагаюся по можливості знайти причини відмовитися від них.
5. Нерідко вибираю крайнощі: або занижено легкі завдання, або неможливо важкі.
6. При зустрічі з перешкодами, як правило, не відступаю, а шукаю способів їх подолання.
7. При чергуванні успіхів та невдач я схильний до переоцінки своїх успіхів.
8. Продуктивність діяльності переважно залежить від моєї цілеспрямованості, а чи не від зовнішнього контролю.
9. За виконання досить важких завдань за умов обмеженого часу результативність моєї діяльності погіршується.
10. Я схильний виявляти наполегливість у досягненні мети.
11. Я схильний планувати своє майбутнє на досить віддалену перспективу.
12. Якщо ризикую, то розумно, а не безшабашно.
13. Я не дуже наполегливий у досягненні мети, особливо якщо відсутній зовнішній контроль.
14. Вважаю за краще ставити перед собою середні за труднощами або трохи завищені, але досяжні цілі.
15. У разі невдачі під час виконання завдання його привабливість для мене знижується.
16. При чергуванні успіхів та невдач я більше схильний до переоцінки своїх невдач.
17. Вважаю за краще планувати своє майбутнє лише на найближчий час.

18. При роботі в умовах обмеженого часу результативність діяльності у мене покращується, навіть якщо завдання є досить важким.

19. У разі невдачі я зазвичай не відмовляюся від поставленої мети.

20. Якщо я сам вибрав для себе завдання, то у разі невдачі його привабливість лише зростає.

Обробка результатів: згода («так») із твердженнями 1-3, 6, 8, 10-12, 14, 16, 18-20 - по 1 балу за кожен збіг; незгода («ні») із твердженнями 4, 5, 7, 9, 13, 15, 17 – по 1 балу за кожну відповідь «ні» за цими пунктами.

Методика дослідження мотиваційних джерел Д. Барбуто та С. Р.

Сколк в обробці О. Сидоренка.

1. Я люблю робити тільки те, що приносить мені задоволення.
2. Обсяг моїх зусиль у процесі роботи визначається вимогами цієї роботи.
3. Для мене важливо, щоб інші схвалювали мою поведінку.
4. Мої рішення, зазвичай відображують ті високі стандарти, які я сам для себе встановлюю.
5. Я не працював би в організації, якби не був згоден з її політикою.
6. Якщо мені не подобається те, що треба робити на роботі, я кидаю цю роботу.
7. Кожна година праці повинна бути оплачена.
8. Я часто приймаю рішення на підставі того, що подумують інші.
9. Для мене важливо працювати в такій організації, яка давала б мені змогу використовувати мої здібності й досвід.
10. Мені необхідно повірити в ідею, перш ніж працювати над її втіленням.
11. Я часто відкладаю роботу, якщо можна зайнятися чимось цікавішим.
12. Я працював би інтенсивніше, якби був впевнений, що одержу вищу плату за мої зусилля.
13. Я завзято працюю над завданням, якщо його виконання пов'язане із суспільним визнанням.
14. Я намагаюсь робити так, щоб мої рішення відповідали моїм особистісним стандартам поведінки.
15. Доки я не повірю в ідею, я не можу працювати по-справжньому завзято.
16. Коли я обираю роботу, то зупиняюся на тій, яка мені здається найцікавішою.
17. Коли я обираю роботу, то зупиняю свій вибір на тій, де більше платять.
18. Якщо я обираю роботу, то шукаю таку, в якій успіх принесе мені визнання.
19. Я вважаю себе людиною, яка в роботі сама себе зацікавлює.

20. Коли я обираю організацію, то шукаю таку, що підтримувала б мої переконання й цінності.

21. Я проводжу свій час із тими людьми, з якими мені найцікавіше.

22. Мій найулюбленіший день на роботі - день зарплати.

23. Ті люди, в кого більше друзів, живуть повним життям.

24. Мені подобається робити речі, що дають відчуття особистісного досягнення.

25. Для того, щоб я міг завзято працювати, завдання організації повинні збігатися з моїми цінностями.

26. Якщо обирати між двома роботами, то критерієм для мене буде: «Яка з них цікавіша?»

27. Потрібно завжди тримати очі і вуха відкритими для володіння інформацією про кращі місця роботи.

28. Я докладаю максимальних зусиль, якщо мені відомо, що це помітять впливові люди в організації.

29. Мені потрібно знати, що своїми вміннями та цінностями я сприяю успіху організації.

30. Якщо я поділяю мету організації, то не має значення, чи я досяг успіху.